Opłąta pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 8 זייטען

נייעס פאָלקסבלאַט

№ 17 | Łódź, Wtorek, 20 stycznia 1931 r. | נייַנטער יאָהרגאַנג | לאָדז, דינסטאָג, ב' שבט תרצ"א | № 17

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

דירה-געלד וועט זיכער געהעכערט ווערן

וואַרשאַ, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) מען מעלדעט פון זיכערע קוועלען אַז די רעגירונג האָט שוין ענטגילטיג באַשלאָסען צו העכערן דאָס דירה-געלד.

דאָס דירה געלד זאָל געהעכערט ווערען שוין פון אָנהויב פון קומענדיגען קוואַרטאַל ד. ה. פון 1-טען אַפּריל אָן.

פּרעמיער סלאַווען וועט רעדען וועגען די ווירטשאַפטליכע לאַגע און ענין בריסק

וואַרשאַ, 19 (טעלעפאָניש) עס באַשטעטיגען זיך די קלאַנגען, אַז דער פּרעמיער ס'אַווצס וועט איינגיכען אויף אַ פּלענאַר-זיצונג פון סיים האַלטען אַן עקספּאָזע.

אין זיין עקספּאָזע וועט דער פּרעמיער באַריהרען די רעדעס פון די מיניסטאָרען אין דער בודזשעט קאָמיסיע אין שיכות מיט דער ווירטשאַפט-ליכער לאַגע און וועט פאַרשטעלען פאַר'ן סיים דעם ווירטשאַפטליכען פּלאַן פון דער רעגירונג.

ווי מען שמועסט, זאָל אויך דער פּרעמיער ביי דער געלעגענהייט באַריהרען דעם ענין בריסק.

דאָס אויסזעהען פון ניאַגאַרא וואַסערפאַל האָט זיך געענדערט

לאָנדאָן, 19 (טו) אין דער פערגאַנגענער נאַכט האָט זיך אויף דעם מיזרח'דיגען ברעג פון ניאַגאַרא - וואַסערפאַל, אויף אַ שטח פון 60 מעטער, אַראָפּגעשיט ריזיגע מאַסען פעלזען-שטיינער, וואָס וועגען טויזענטער טאָן. אויפ'ן ברעג האָט זיך געבילדעט אַ געוואַלדיגע עפענונג. דאָס אויסזעהען פון וואַסערפאַל האָט זיך שטאַרק געענדערט.

מעמאָריאַל פון לעמבערגער פּראָפעסאָרען צום מלוכה-פּרעזידענט

וועגען ענין בריסק

וואַרשאַ, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין די ציימונגען איז געווען אַ ידיעה, אַז די פּראָפעסאָרען פון לעמבערגער פּאָלי-טעכניקום האָבען זיך געווענדעט צום מלוכה-פּרעזי-דענט וועגען אַ אויספאָרשונג אין ענין בריסק. די סאַנאַציע-פּרעסע האָט די ידיעה אָפּגעלייקענט.

איצט באַשטעטיגען די לעמבערגער פּראָפעסאָרען נאָכאַמאָל די ידיעה און ערקלערען, אַז זיי האָבען זיך פּערזענליך געווענדעט מיט אַ מעמאָריאַל צום מלוכה-פּרעזידענט וועגען אַדורכפיהרען אַ אויספאָרשונג אין ענין בריסק.

היינט—ענין בריסק פאַר דער יורידישער סיים-קאָמיסיע

יוסטיץ-מיניסטער מיכאַלאָווסקי זאָל געבען אַ תשובה

וואַרשא, 19 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ-רעספּאָנדענט). היינט ווערט מיט גרויס שפּאַנונג ערוואַרט די זיצונג פון דער יורידישער קאָמיסיע, אויף וועלכער עס וועט באַטראַכט ווערען די אינ-טערפּעלאַציע וועגען בריסק און די אוקראַאינישע אינטערפּעלאַציע וועגען דער פּאַציפיקאַציע פון מזרח-גאַליציען.

רעפערירען די ביידע פראַגען וועט דעפּ. פּאָס-טאַלסקי.

נעכטען, מאָנטאָג, האָט זיך אַ גאַנצען טאָג ביז שפּעט ביינאַכט שטאַרק געקאָכט אין די סיים-קולואַרען. עס זענען אַרויסגעזאָגט געוואָרען פער-שידענע השערות וועגען דעם גאַנג פון דער זיצונג.

אַ טייל דעפּוטאַטען זענען געווען אין דער מיינונג, אַז אויף דער זיצונג וועט אַרויסטרעטען מיט אַן ענטפער דער יוסטיץ-מיניסטער מיכאַלאָווסקי. עס האָבען זיך אַפילו פערשפּרייט קלאַנגען, אַז אויך פּרעמיער סלאַווען וועט ענטפערען וועגען בריסק. מען שמועסט אויך, אַז דער וויצע-מיניסטער פּיע-ראַצקי זאָל אַרויסטרעטען. דאָס אַלץ איז אָבער נאָר השערות, זיכער איז נאָר, אַז דער יוסטיץ-מיניסטער מיכאַלאָווסקי וועט ענטפערען.

נעכטען האָט דער מלוכה-פּרעזידענט אויפ-גענומען אויף אַן אוידיענץ דעם פּרעמיער סלאַווען און דעם האַנדעלס-מיניסטער פּריסטאָר. ווי מען שמועסט זאָל דאָס אויך שטעהען אין צוזאַמענהאַנג מיט דער היינטיגער זיצונג פון דער יורידישער קאָמיסיע. די רעגירונג איז פּשוט געצוואונגען זיך אַרויסצוזאָגען וועגען ענין בריסק. בעזונדערס אויך צוליב דעם, וואָס אין דער סאַנאַציע אַליין טומעלט זיך מיט בריסק. די גרופּע „פּשעלאָם", וואָס באַ-שטעהט פון 30 מאַן, ווי אויך די קאָנסערוואַטיסטען זענען דערפאַר, אַז דער ענין זאָל אויפגעקלערט ווערען.

פירשט ראַדזיוויל זאָל האָבען אויף אַ זיצונג ערקלערט, אַז עטיש און מאָראַליש זענען די קאָנ-סערוואַטיסטען אין דער פראַגע בריסק אויף דער זייט פון דער אָפּאָזיציע.

—=:0:=—

פּערקויף פון פערשיד. בוים-וואָלענע רעשטלען
פּאַפּעלין, באַטיסט, לייווענד,
מושלין, נאַנסוק א. אַ. וו.
אויף מעטער און אויף וואָג
צו קאָנקורענץ-פּרייזען
מ. לאַנדסבערג
לאָדז, ציגעל גאַס 59, פראָנט, 1. שט.

Wyprowadzenie zwłok nieodżałowanego, przedwcześnie zgasłego

ś. p. Georges Rebotier

Dyrektora firmy UNION TEXTILE Sp. Akc.

odbędzie się w środę, 21 stycznia, o godz. 14.15 z mieszkania zmarłego przy ulicy Wólczańskiej 23.

Dyrekcja „UNION TEXTILE" Sp. Akc.

W dniu 18 stycznia r. b. rozstał się z tym światem

ś. p. Georges Rebotier

Dyrektor „UNION TEXTILE" Sp. Akc., reprezentującej fabryki przędzy i tkanin sztucznych Chodaków Sp. Akc.

W Zmarłym tracimy nieodżałowanego współpracownika nie szczędzącego sił dla naszego przedsiębiorstwa, to też pamięć o Nim zachowamy na zawsze.

Fabryka Przędzy i Tkanin Sztucznych
Chodaków Sp. Akc.

גרויסע באהן-קאטאסטראפע

אויף דער סטאציע אין גדיניע

4 דערהרגעטע, 13 שווער פערוואונדעטע און 29 לייכט פערוואונדעטע

גדיניע, 19 (ספ. טעל.) היינט ארום 6 א זייגער איינפערפריה איז דער פאסאזשיר-צוג, וואס איז אנגעקומען פון וועיהעראווא, אויף דער סטאציע גדיניע, ארויפגעפאלען אויף א לאקאמאטיוו פון א פאסאזשיר-צוג נומער 127. צום גליק איז דער לאקאמאטיוו געווען אפגעטשעפעט פון די וואגאנען און איז געווען אפגערוקט אויף איניגע צעהנדליג מעטער פון די וואגאנען. דער צוזאמענשטויס איז געווען זעהר שטארק און ביידע לאקאמאטיוון זענען ארויס פון די שינעס.

אין דעם צוג, וואס איז אנגעקומען פון וועיהעראווא און איז געווען פול מיט פאסאזשירען, הויפטזעכליך ארבייטער, בעאמטע און שול-יוגענד, זענען ארויס פון די שינעס צוויי וואגאנעס און זענען צושמעטערט געווארען.

אין די צושמעטערטע וואגאנען האבען זיך געפינען 40 פאסאזשירען. 3 פערזאן זענען דערהרג'עט געווארען אויפ'ן ארט, 12 פערזאן זענען שווער פערוואונדעט געווארען. פיל פון זיי געפינען זיך אין גסיסה-צושטאנד. א חוץ דעם זענען איבער 20 פערזאן לייכט פערוואונדעט.

גדיניע, 19 (ספ. טעל.) ווי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, איז דער שולדיגער אין דער באהן-קאטאסטראפע אויף דער סטאציע אין גדיניע, דער מאשיניסט סטאניסלאוו זיעלינסקי, א פאליאק פון דאנציג. זיעלינסקי האט זיך פערשפעטיגט מיט דעם מאנעווירען און איז אייגענוויליג אריבערגעפאהרען דעם וועקסעל און זיך געפינען אויף די שינעס פון וועיהעראווער צוגען.

זיעלינסקי, ווי אויך דער הייצער אלבערט רונגע, א דייטש, זענען ארעסטירט געווארען.

אין גדיניער שפיטאל איז געשטארבען א פירטער קרבן פון דער קאטאסטראפע, דער מאשיניסט פון וועיהעראווער צוג פאדווארני. דער צווייטער דער'הרג'עטער איז דער וועקסלער פון דער גדיניער סטאציע פאס. די נעמען פון די אנדערע צוויי דער'הרג'עטע איז נאך נישט געלונגען פעסטצושטעלען.

דיסקוסיע וועגן בודזשעט פון אויסערן-מיניסטעריום

ווארשא, 19 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע איז בעטראכט געווארען דער בודזשעט פון אויסערן-מיניסטעריום. דער ערשטער האט גענומען א ווארט דער וויצע-מיניסטער בעק.

אין דער דיסקוסיע האט אויך גערעדט דעפ. טשאפינסקי, וועלכער האט בעריהרט דעם ענין בריסק. דעפ. טשאפינסקי האט צוו. אנד. געזאגט, אז דאס, וואס די אפאזיציע טרעט ארויס געגען מעשה בריסק טראגט אויך א פראפאגאנדע כאראקטער, ווייל אויסלאנד בעקומט דעם איינדרוק, אז אין פוילען איז דאך נאך פערהאן אנ'עפענטליכע מיינונג.

דעפ. פאלאקאוויטש מאכט דערביי פאלגענדען צווישען רוף: און ווי פערהאלט זיך די ענגלישע ארבייטער-פארטיי בנוגע די רעפרעסיעס אין אינדיען.

דעפ. טשאפינסקי: איך פערטיידיג נישט מאקדאנאלדען, אבער דאס, וואס קומט פאר אין פוילען טראגט אנ'אנדערען כאראקטער.

דעפ. טשאפינסקי לעגט פאר צום סוף צו שטרייכען צוויי מיליאן זלאטיס פון דיספאזיציע-פאנד און איין מיליאן זלאטיס פון פראפאגאנדע-פאנד.

דעפ. לעצקי (אוקראינער) דערצעהלט, אז די פרוי פון געוו. צארישען מיניסטער וויטע, וועלכע וואוינט איצט אין בריסעל האט זיך געווענדעט צו דעם פוילישען פארשטעהער אין בריסעל וועגען א פאס פאר אנ'אוקראינישע דינסט, וואס זי האט זיך געוואלט אהיינגעהמען, אבער דארט האט מען איהר געזאגט, אז אלע אוקראינער זענען קאמוניסטען.

פערמאכט און פער'חתמעט דעם לאקאל פון יוריסטען-קרייז

ווארשא, 19 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט בייטאג איז אין לאקאל וואו עס געפינט זיך דער יוריסטען-קרייז אויף דער קראלעווסקא 16, געקומען פאליציי-פארשטעהער און ערקלערט, אז צוליב דעם, וואס דער יוריסטען קרייז האט אנגענומען רעזאלוציעס וועגען בריסק וואס געהען ארויס פון די ראהמען פון סטאטוט פון יוריסטען-קרייז ווי אויך צוליב די פראטעסטען געגען די יוסטיץ-מיניסטארען, וועלכע זענען פעראנטווארטליך נאר פאר דער קאנסטיטוציע האט דער רעגירונגס-קאמיסאר בעשלאסען צו פערמאכען דעם יוריסטען קרייז. דאס לאקאל פון יוריסטען-קרייז איז תיכף פער'חתמעט געווארען.

אינטערנאציאנאל קרעדיט-באנק

צו סטאביליזירען די פרייזען אויף לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען

פאריז, 19. (ספ. טעל.) פון גענף מעלדעט מען, אז דער פראנצויזישער האנדעלס-מיניסטער לושער האט מיט זיך מיטגעבראכט קיין גענף א פראיעקט וועגען א גרויסער אינטערנאציאנאלער קרעדיט-באנק. דער דאזיגער פראיעקט אינטערעסירט קודם-כל די לאנדווירטשאפטליכע מלוכות פון מיטעל מורח אייראפא און די באלקאנען. די אינטערנאציאנאלע קרעדיט באנק זאל ערטיילען לאנדווירטשאפטליכע קרעדיטען די היפאטעקען באנקען און לאנדווירטשאפטליכע באנקען.

די אויפגאבע פון דער באנק וועט זיין צו סטאביליזירען די לאנדווירטשאפטליכע פראדוקציע און די פרייזען אויף די לאנדווירטשאפטליכע פראדוקטען.

פראצעס איבער דעם אויספיהרער פון באמבען-אטענטאט

אויף דער סאוויעט. אמבאסאדע אין ווארשא

ווארשא, 19 (טעלעפאניש) ווי בעוואוסט האט מען אין זיין צייט אין הויז פון דער סאוויעטישער אמבאסאדע ענטדעקט א באמבע. דער שולדיגער, א געוויסער יעזשי פאלאנסקי, איז געהאט אנטלאפען קיין אויסלאנד, שפעטער איז ער אבער ארויסגעגעבען געווארען דער פוילישער רעגירונג און אפגעשיקט געווארען אין דער ווארשאווער טורמע.

ווי מען דערוואוסט זיך איז די אויספארשונג וועגען דעם ענין שוין פערענדיגט געווארען און די אקטען זענען שוין איבערגעגעבען געווארען דער פראקוראטור.

דאס צוגרייטען דעם בעשולדיגונגס-אקט געגען פאלאנסקי איז איבערגעגעבען געווארען דעם וויצע-פראקוראר פון אפעלאציע-געריכט אין ווארשא יעזשי ניסענסאן.

פאלאנסקי, וועלכער געפינט זיך אין תפיסה, האט זיך געווענדעט צום אדוו. סקאטשינסקי, אים בעגעבענדיג איהם די פערטיידיגונג.

דער פראצעס וועט פארקומען אין אנהויב פון דער צווייטער העלפט פעברואר.

אונרוהיגע מלחמה-אלארמען אין אייראפא

פיבערהאפטע הכנות איז דייטשלאנד און סאוו.-רוסלאנד

ווארשא, 19 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). פון אלע זייטען קומען אן אונרוהיגע און שרעקעוודיגע קלאנגען וועגען גרויסע מלחמה-הכנות, וואס ווערען לעצטענס געמאכט. ענגלישע און פראנצויזישע צייטונגען ברענגען ידיעות וועגען געהיימע הכנות, וואס ווערען געמאכט אין דייטשלאנד. אין דער לעצטער צייט זענען אין דייטשלאנד געגרינדעט געווארען עטליכע פאבריקען אויסצוארבייטען גיפטיגע גאזען.

די צייטונגען גיבען אויך איבער וועגען א געהיימען אפמאך, וואס עקזיסטירט צווישען דייטשלאנד און סאוויעט-רוסלאנד און וואס איז געווענדעט געגען פוילען. 148 בעריהמטע פערזענליכקייטען פון פראנקרייך האבען פעראפענטליכט אנ'אויפרוף, אין וועלכען זיי פאדערען אויף די מלוכות אנצווענדען אלע מיטלען און נישט צו דערלאזען צו א מלחמה, וואס וואלט געקאנט אומברענגען די גאנצע מענשהייט.

טראגישער טעות פון א אפטייקער

אנשטאט א מעדיצין האט ער פאר א קראנקען ארויסגעגעבען א סם

לעמבערג, 19 (טעלעפאניש) א גרויסען איינדרוק האט געמאכט אין לעמבערג דער טראגישער צופאל פון פער'סמ'ען א קראנקען, צוליב א טעות פון א פראוויזאר.

א געוויסער יהושע פליישער, וואס איז קראנק געווען אויף א גריפע, האט איינגענומען א מעדיצין וואס איז געמאכט געווארען אין דער אפטייק עטינגענען. באלד האבען זיך בעוויזען סמנים פון פערגיפטונג. דעם קראנקען האט מען איבערגעפיהרט אין שפיטאל און נישט קוקענדיג אויף די בעמיהונגען פון די דאקטוירים איז פליישער געשטארבען.

ווי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, האט דער פראוויזאר פרידמאן על-פי טעות ארויסגעגעבען א מעדיצין, וואס איז געווען בעשטימט אויף אנ'אויסערליכע בענוצונג און האט ענטהאלטען גיפט. אין א פאר מינוט נאכ'ן ארויסגעבען די מעדיצין האט פרידמאן פעסטגעשטעלט דעם טראגישען טעות און דערוויסענדיג זיך ביים דאקטאר דעם אדרעס פון קראנקען איז ער ווי אמשנעלסטען אוועקגעלאפען צו איהם א היים. עס איז שוין אבער געווען צו שפעט.

דער ענין איז איבערגעגאנגען צום פראקוראר.

קאנפיסקירט דעם „ראבאטניק“

ווארשא, 19. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער היינטיגער „ראבאטניק“ איז קאנפיסקירט געווארען צוליב'ן פעראפענטליכען די רעזאלוציע פון הויפט-ראט פון די פ.פ.ס.

א גרויסע שרפה אין קאנסטאנטינאפאל

10 פערזאן פערברענט געווארען

לאנדאן, 19 (טו) אין האנדעלס-קווארטאל פון סטאמבול איז אויסגעבראכען א שרפה 10 פערזאן זענען פערברענט געווארען, 14 פערזאן זענען פערוואונדעט געווארען.

גרויסע בעאונרוהיגונג צווישען די יודישע סוחרים

צוליב'ן רעגירונגס-פראיעקט צו רעדוצירען די פרייזען

ווארשא, 19 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) א גרויסען טומעל האט אין די ווארשאווער יודישע סוחרישע קרייזען ארויסגערופען דער רעגירונגס-פראיעקט אדורכצופיהרען א אקציע פון רעדוצירען די פרייזען. די סוחרים זעהען דערין א ניי אומגליק פאר זיך. מען האט מורא, אז עס זאל נישט ווידער גערופען ווערען דער אמט צו קעמפען געגען ליכוע. בעזונדערס זענען בעאונרוהיגט די גרויסע סוחרים, וואס האבען פולע לאגערם. זיי האבען בעצאהלט פאר די סחורות טייערע פרייזען און איצט וועלען זיי געצווינגען זיין צו פערקויפען ביליגער. דער טומעל צווישען די סוחרים צוליב דעם נייעם פראיעקט איז דעריבער זער גרויס.

זיך אנגעהויבען דער פראצעס פון דעם דייטשען „גאלדמאכער“

מינכען, 19, (טו) מאנטאג פארמיטאג האט זיך דא אנגעהויבען דער פראצעס געגען דעם „גאלדמאכער“ פראנץ טאוזענד.

דער אנגעקלאגטער האט ביי א רייה פערזאנען ארויסגענארט גרויסע סומען געלד, פערזיכערענדיג, אז עס איז איהם געלונגען צו געפינען א מיטעל, ווי אזוי צו מאכען קינסטליך גאלד.

4 ארימע יודען געווינען 100 טויזענד זלאטעס

ווארשא, 19. (טעלעפאניש). דאס גרויסע געווינס פון הונדערט טויזענד זלאטעס איז ביי די לעצטע ציהונג פון דער מלוכה לאטעריע ארייגעפאלען אין שטעטעל קלאדאווע. די גליקליכע געווינער זענען 4 ארימע יודען, פון וועלכער איינער איז א מלמד.

מאשין-מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע

ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל

אין סובארקעס לויט קארלסבאדער סיסטעם

מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בעקאנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער

איבעראל בעוואוסטער צוקערביע

נ. ווייבערג

38 פיעטריקאווער 38

:-: טעל 143-82 :-:

זאל פון פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20

זונטאג, ד. 25 יאנואר, 8.30 אין אווענד

4-טער און לעצטער קאנצערט

— פון —

חיה'לע גראבער

געוו. שוישפילערין פון „הבימה“

אין אבענייטען פראגראם

צוויי איינאקטערס פון י. ל. פרץ

„מוסר“ און „באך קבורה“

נייע קינדער-לידער, נייע פאלקס-בילדער, נייע חסידישע נגונים.—בילעטען פון 1.50 ביז 7.50 זל. אין פילהארם.

Dr. med.

M. LERNER

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען

זאכאדניא 64, טעל. 113-09

נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Dr. med. J. IMICH

צוריקגעקעהרט

ספעציאל-ארצט פאר

נאז, אויערען, האלז- און קעהל-קאפף - קראנקהייטען

MONIUSZKI 1, tel, 209-97.

נעמט אן פון 5—7 אוו., זונטאג און חגאות פון 1—2 נ"מ

Lekarz-dentysta

Stanisław Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 108-33

נעמט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אווענ.

Doktór KLINGER

ספעציאל-ארצט פאר ווענער שע. הייט- און האר-קראנקהייטען

ANDRZEJA 2, tel. 132-28

נעהמט אן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אווענד און פון 1—2 נ"מ אין דער „לעטשניצע פיעטריקאווער 62“

לערנט זיך א פאך!

נוצט אויס די געלעגענהייט! דער בעוואוסטער לאנגיעהריגער צאהן-טעכניקער מיט פיל פראקטיק האט א פרייז ארט פאר איין פערזאן, צום אויסלערנען דעם פאך פון א צאהן-טעכניקער לויט א לעצטער אמעריקאנער מעטאדע. אינפארמאציעס: ושעלאנא 42, 1, שפ., פראגעס, מ. 6.

DR. MED.

L. Pikielny

אויראלאג

ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקה.

NAWROT 8, tel. 2,19-90

נעמט אן פון 12—1 און פון 7—4 אווענד.

לאדז, 20 יאנואר 1931

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז, 20 יאנואר 1931

ווי זאלען מיר דערהערט ווערען?

פערהאן א מורא, אז גראד אינ'ם איצטיגען שרעקליכען קריזיס, ווען מיר מוזען ליידען דריי־פאכיג, סיי פון אלגעמיינעם וועלט־קריזיס, סיי פונ'ם פוילישען קריזיס און סיי ספעציעל אלס יודען, וועט אונזער הארצרייסענדיגער געשריי ווייניגער דערהערט ווערען.

ווייל אונזער איצטיגער געשריי זעהט אויס, ווי דער טרויער פון אבלים איבער א בר־מינן אין טאג פון תשעה באב, ווען אלץ ארום איז איינגעוויקעלט אין טרויער. ווער קען עס דאמאלס דערהערען דעם שארפען וויי־געשריי פונ'ם יחיד?

אמאל האט מען געזאגט, אז יודען זענען בעזונדערע בריות, אויסצושרייען זייער וויי־טאג. און דערין איז געווען א שטיק אמת. אפילו איבער א פויסטען דריקען מיר אויס אונזער טרויער אומגעווייבלעך־הילכיג. און פערהאן ביי אונז א גלויבען אז מיר קענען אפשרייען א מת. אין די צייטען פון בלוטיגע פאגראמען, ווען יודען זענען געווען ווי שעפסען פאר די בעוואפענטע רויבערס און רוצחים, איז די איינציגע תרופה געווען דער געשריי, וועלכער האט געראטעוועט יודישע לעבענס, האב און גוטס.

צי זענען מיר שוין היינט הייזעריג געווארען פון שרייען? ניין, נאר קיינער הערט אונז נישט, ווייל אלע שרייען, אלע קרעכצען, ס'איז אן אלגעמיינער תשעה־באב...

אבער דאך איז אונזער וויי־טאג שארפער און ספעציפישער. ס'איז א קריזיס בתוך קריזיס. די צרה איז אזוי מאוימדיג, אז אפילו יודען, וואס זענען שוין געוואוינט צו צרות און פרעגניות קענען נישט איבערטראגען.

אונזער איינציגער פערלאנג איז איצט: לאזט אונז ליידען גלייך מיט אייך!

אין דער רעפובליק איז טרויעריג. דאס פויערטום איז געפאלען, די ארבייטערשאפט וועגיטירט. זארגט דערפאר די רעגירונג, זיצען צעהנדליגער דעפארטאמענטען און ברעכען זיך די קעפ, ווי אזוי אויפצוהויבען דעם וואוילשטאנד פון דער בעפעלקערונג. פיהרט מען דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען, שליסט מען טראקטאטען מיט פערשידענע מלוכות, מאכט מען טראנזאקציעס, נעמט מען הלוואות — אלץ איז פערנומען מיט דער איינציגער גרויסער פראבלעם פונ'ם קריזיס. טאמער פערטראכטען זיך די בעאמטע, איז פערהאן א פרעסע, וואס וועקט זיי מיט אלע גלאקען. טאמער געהען זיי אראפ פון דרך־הישר, איז פערהאן א פארלאמענט, ארבייטען פארטייען, וואס מאנען און טרייסלען און ווייזען...

אט די גאנצע קאמפליצירטע מאשין דרייט זיך פערביי אונז, בעמערקט אונז נישט און מוס לחלוטין גארנישט פאר אונז, יודען. אויב זי דערמאנט זיך אמאל יא אין אונז, איז נאר כדי אונז שלעכטס צו טון, כדי אונזער לאגע נאך צו פערערגערען.

מיר זענען נישט קיין פויערים, נישט קיין ארבייטער, נישט קיין בעאמטע, מיר זענען סוחרים בעלי־מלאכות. וואס שייך מלאכה, האט מען שוין געשאפען אזוינע געזעצען, וואס וועלען איהר אפנעהמען ביים קומענדיגען יודישען דור. און דערווייל שטיקט זיך דער יוד ביי זיין ווארשטאט און ווערט צומארנעוועט. אבער דער מסחר איז דאך אודאי א דארן אין אויג פון די רעפארמאטארען. ער איז דאך דער שעיר לעזאזל פאר אלע צרות און יסורים.

מ'מיינט נישט דעם יודען, חלילה, מ'וויל בלויז דערנעהנטערען דעם קאנסומענט צום פראדוצענט און אויב דורך דער דאזיגער דערנעהנטערונג וועט דער יוד צוקוועטשט ווערען אינמיטען, איז עס דאך בלויז א געזעץ פון דער נאטור.

אט דאס איז די צרה, וואס אינמיטען דעם שרעקליכען קריזיס שטעהען מיר, יודען, מיט אונזער היסטארישער קריוודע און פאדערען יושר, אויסגלייך. אנדערש וועלען מיר אינגאנצען אומקומען.

אלע ליידען, אלע לויפען זיך ראטעווען און, לויפענדיג, טרעטען זיי איבער אונזערע קעפ און דערשטיקען אונז. מיר שרייען: האלט זיך אפ, לאזט אונז לויפען און ראטעווען זיך צוגלייך מיט אייך! אבער ווער הערט אונז אינ'ם אלגעמיינעם געשריי?

די היינטיגע רעגירונג האט אונז עפעס צוגעזאגט. אפשר האט זי טאקי גוטע כוונות. אבער זי זעהט נישט קיין מענשען, זי זעהט כללים, טעאריעס, זי ווייס אפשר נישט, אז די אלגעמיינע רפואה קען נאר פאר אונז זיין א סם־המות, ווי קענען מיר עס לאזען וויסען? ווי זאל בעמערקט ווערען דער יבבל אינ'ם ארומיגען תשעה־באב?

פ. ס.

דאס יודישע לעבען אין דרום־אפריקא

יודישע שטעדטלעך שטארבען אב — מ'ווערט פארפרעמדעט — געמישטע חתונות פערמעהרען זיך

(א בריף פון יאהאניסבורג)

עס נעהמט ארום א יאוש ווען מען פערקוקט זיך אויף אונזער דרום־אפריקאנער יודישען שטעטעל, פון איין זייט נאגט א געפיהל פון טרויער, פון דער צווייטער זייט עגבערט א געדאנק; אפשר דארף אזוי זיין, אפשר איז גוט אזוי...

כמעט אלע שטעטלעך זענען אויסגעגאסען פון איין פארם, אין אלע פון זיי הערשט די זעלבע טעמפקייט פאר א געזונד לעבען און עס נעמט ארום א שוידער, ווען מען פערטראכט זיך וואס קען ווערען פון אונזער יודישען שטעטעל אין דרום־אפריקא אין דער נאהענטער צוקונפט?! — די ישובים זענען קליינע, אנהויבענדיג פון 4 ביז 30 משפחות אין א שטעטעל, וועגען א צופלוס פון מעהר יודען צו די דאזיגע פלעצער איז דאך אבגערעדט, פערקעהרט, עס איז צו מערקען, אז פון יאהר צו יאהר ווערען די ישובים קלענער און קלענער. דער אלטער עלעמענט, וואס איז אהין אנגעקומען מיט 20—30 יאהר צוריק שטארבט ביסלעכווייז אב, די יוגענד איז אויפגעצויגען געווארען אין א פרעמדען גייסט און איז במילא פרעמד צום יודענטום; ווייט פון דער יודישער שפראך, פון דער גאנצער יודישער קולטור.

פיל אסימילירען זיך און דאס קליינע הייפעלע פון דער יוגענד, ביי וועמען עס קלאפט נאך א חוש פאר'ן יודענטום, פערלאזען די שטעטלעך פאהרען אב שטודירען און ווערען לסוף אוועקגעשווענקט מיט'ן שטראם...

די אימיגראציע, וואס האט פאר די לעצטע פאר יאהרען יא אריינגעבראכט א היבשע צאהל מענשען אין לאנד האט די קליינע ישובים זעהר ווייניג געגעבען. דער נייער אנגעקומענער איז געקומען מיט דעם געדאנק, אז אפריקא דאס איז יאהאניסבורג אדער קייפטאון — און ער איז דאך געפאהרען אין אפריקא!...

איך האב געזעהען ווי דאס יודישע שטעטעל אין דרום אפריקא גוססט און האב געפיהלט דעם חורבן. קהלות פאלען זיך איצטער פונאנדער; עס וועלען פערבלייבען א צוויי דריי גרעסערע צענטרען, אבער אין די מעהרסטע שטעטלעך וועלען פערבלייבען נאר איינצעלנע, וואס וועלען זיין אפגעזונדערט פון יודענטום און וועלען ביי דער איצטיגער לאגע אין לאנד — קריזיס פון איין זייט און געשלאסענע טויערען פון דער צווייטער זייט — אינגאנצען פערגעסען ווערען.

אין די שטעטלעך מערקט זיך א שטילע איבערוואנדערונג פון איין פלאץ אויפ'ן צווייטען. פיל געשעפטען שטעהען פערקויפט צו ווערען און בעלי־בתים פון היינט זענען די וואנדערער פון מארגען; מען פערלאזט די שטעטלעך, פיל לויפען אין די שטעט אריין, אבער אויך די שטאט אין דרום־אפריקא זאגט היינט צו קליינע גליקען. דערווייל אבער לויפט מען ווי די אויגען טראגען.

ווי די זאך זאל נישט זיין לעבט דאס יודישע שטעטעל איבער א שטילען קריזיס און ווען נישט די מינימאלע הוצאה, אויף וועלכער עס איז געוואוינט צו לעבען דער שטעטעלדיגער מענש, וואלט זיך די לאגע נאך מעהר פערשארפט.

עקאנאמיק און שפארזאמקייט האבען איהם געהאלפען זיך ארויסארבייטען און דאס פערלייכטערט איהם איצט אין צייט פון קריזיס.

* * *

די טרעגער פון געזעלשאפטליכען לעבען אין די שטעטלעך זענען די יוגענד־ארגאניזאציעס „יונג איזראעל“ און דאס אויך אין פלעצער וואו עס לעבען 10—15 משפחות, אבער אין קלענערע ישובים איז דאס אויך נישט צום זעהען. די עלטערען זענען א גאנצען טאג פערנומענעם אין „ביזנעס“ און אין די אווענדען וועט קיינעם נישט איינפאלען צו ווידמען א שעה — צוויי פאר געזעלשאפטליכע פראגען. די פרייע צייט פערוועגדעט מען אין א קארטעל. דער קארטען־שפיל איז אויף אזוי ווייט אריין אין לעבען און איז אויף אזוי פיל אנגענומען און נאטירליך, ווי למשל, דאס דאווענען דריי מאל אין טאג ביי א פרומען יודען. אין פיל פאלען קענט איהר זעהען א קארטען־פארטיע, וואו די עלטערען שפילען בעזונדער און די קינדער ווידער בעזונדער — מען לערנט זיי...

און די דאזיגע קינדער זענען די פיהרער פון געזעלשאפטליכען לעבען אין שטעטעל. זיי נעהמען עס אויף די יודישע פראבלעמען פרעמד פון דער יודישער געשיכטע, ווייט פון רעאלען יודישען לעבען — אבער וואס קען מען דערווארטען? נישטא קיין געזעלשאפטליך לעבען ביי די יודען אין די שטעטלעך; דאס לעבען איז צעטריקענט, פערשטיינערט.

* * *

איין זאך, וואס שטערט די רוהע פון דעם שטעטעלדיגען יודען אין דרום־אפריקא זענען די קאמפאניעס און די אפטע בעזוכען פון די משולחים פון פערשידענע ישיבות. דאס מין געלד־זאמלעניש בילדעט אויס ביי די שטעטעלדיגע יודען דעם געדאנק, אז צו זיין א יוד קאסט זעהר טייער... טראץ דעם — אויסער דעם צוועק, וואס זיי דינען — ווירקען זיי צום גוטען אויף די שטעטעלדיגע יודען. דאס מונטערט זיי אויף און דערמאהנט זיי אן זייער יודישען אפשטאם. כאטש עס איז גענוג טרויעריג און ביטער, אז דאס דארף זיין דער קניפ, וואס זאל זיי בינדען צום יודענטום — אבער עס איז אזוי, אפילו די אויפרעגונג, וואס א משולח רופט ארויס ביי די דאזיגע יודען איז אויך נישט שלעכט.

אנדערש איז די לאגע פון די פראפאגאנדיסטען, וואס לאזען זיך אראפ אין די שטעטלעך, א שטייגער, די ציוניסטישע, זייער אויפגאבע דערגרייכען זיי לייכט, מחמת דער ציוניזם ביי די דאזיגע יודען איז אויסגעמישט מיט רעליגיע און פון געבען געלד פאר ארץ ישראל קאן מען זיך נישט אפזאגען.

אבער וואס מעהר קאמפאניעס עס קומען פאר אלץ מעהר לעבען טראגט עס אריין אינ'ם לעבען פון דעם שטעטעלדיגען יודען, און וואס גרעסער ער גיט דעם קרעכץ אויף זיין „דאגיישאן“ (נדבה) אלץ געזונטער...

* * *

געמישטע חתונות זענען נישט קיין זעלטענהייט. פערהאן שטעטלעך וואו דאס רוב יודען האבען חתונה געהאט מיט קריסטליכע פרויען און אין פערווארפענע מקומות, ווייט פון אויג לעבען מאנכע מיט שווארצע. עס איז אינטערעסאנט זיך צוקוקען צו דעם שטייגער לעבען פון די מענשען, זיך אראבלאזען טיפער צו זייער פסיכאלאגיע און זעהען ווי זיי פערלירען אין משך פון יאהרען די אייגענשאפטען פון זייער אפשטאם און שאפען פאר זיך אן אייגענארטיגען לעבענס־שטייגער צוגעפאסט צו די געגעבענע בעדינגונגען פון זייער ארט.

געמישטע חתונות זענען אין אפריקאנער שטעטעל נאטירליך און אנגענומען, ווי גאר אין דער מאדערנער וועלט. ווען נישט ווען הערט מען יא א שטימע פון ביטול צו אזא איינעם, אבער נאך דעם קומט באלד א טאן פון פערטיידיגונג: און וואס האט ער געזאלט טון? נישט חתונה האבען? אז קיין יודישע מיידלעך זענען דאן אויף קיין רפואה נישט געווען!

מען קען טרעפען מאנכע וואס עס שלאגט אין זיי א געפיהל פון חרטה, ווארום נאך אלעמען איז עס ביי זיי נישט געווען א זאך פון אינערליכער איבערצייגונג, נאר א מאמענט־פראגע. יעדער מאמענט איז שוין לאנג אוועק. מען טרעפט אזוינע יודען, וואס זענען פארזיצער פון קהלות געבען געלד אויף שולען, זוכענדיג אויסצוקויפען ביסלעכווייז זייער זינד...

א. שאבאן.

ווען וועט דער פעלקער־בונד־ראט בעטראכטען דאס פאספילד־„ווייס־בוך“?

יט"א־אינטערוויו מיט דעם מאנדאטען־ראפארטער פון פעלקער־בונד־ראט מינ. מארינקאוויטש

זשענעווע, (יט"א). דער יוגאסלאווישער אויסערן־מיניסטער מארינקאוויטש, וועלכער וועט שוין אויף דער איצטיגער סעסיע פון פעלקער־בונד־ראט ערפילען די פליכטען פון בעריכט־אפגעבער, פאר מאנדאטען־ענינים (אלס נאכפאלגער פון פינלענדישען אויסערן־מיניסטער פראקאפע), האט ערטיילט אן אינטערוויו דעם פארשטעהער פון דער יודישער טעלעגראפען־אגענטור.

איך פערזענליך, האט מינ. מארינקאוויטש ערקלערט, האלט עס פאר ווינשענסווערט, אז דער פעלקער־בונד ראט זאל דאס לעצטע „ווייס־בוך“ שוין אויף זיין נאהענטסטער סעסיע אין מאי, אנשטאט אפצולעגען עס ביז דער סעפטעמבער—סעסיע, וואס איהר טאג־ארדנונג איז שוין אזוי איבערלאדען. אגב, איז עס א צו שפעטער טערמין, אויב דאס זאל טאקע געשעהען, וואלט די מאנדאט־קאמיסיע געדארפט אפהאלטען אן אויסערארדענטליכע סעסיע פאר דער געוועהנליכער יוני־סעסיע, פון דער מאנדאט־קאמיסיע, איך בין אבער נאך דערווייל נישט געקומען צו קיין ענדגילטיגען בעשלוס אין דער פראגע, דעם דאזיגען בעשלוס וועל איך אננעהמען אין די נאהענטסטע טעג, ווען איך וועל פערענדיגען מיין בעריכט פאר'ן פעלקער־בונד־ראט און ערשט דעמאלט וועל איך וויסען, אויב איך זאל עמפפעהלען רופען אן אויסערארדענטליכע סעסיע פון דער מאנדאט־קאמיסיע.

בעריהרענדיג די אלגעמיינע לאגע פון ציוניזם, וואס איז ענטשטאנען אין רעזולטאט פון דעם „ווייס־בוך“ האט מינ. מארינקאוויטש ערקלערט, דאס ער גלויבט, אז די ענטשטאנענע שוועריגקייטען זענען בלויז צייטווייליגע און פון צופעליגען כאראקטער. מינ. מארינקאוויטש האט צוטרוי, אז גרויס־בריטאניען וועט נישט אפטרעטען פון דער באלפור־דעקלאראציע. די יודען מעגען רעכענען אויף די סימפאטיעס פון די מיטגלידער פון פעלקער־בונד, פונקט ווי אויף דער עפענטליכער מיינונג פון בריטישען פאלק, דאס ציוניסטישע ווערק וועט ווייטער פארטגעזעצט ווערען, דאס ליגט הן אין אינטערעס פון א"י, הן אין אלגעמיינעם אינטערעס פון דער וועלט.

אנגעפרעגט, וואס דענקט ער וועגען דער מעגליכקייט פון א יודיש־אראבישער פערשטענדיגונג האט מינ. מארינקאוויטש ערקלערט, דאס ער קען נישט גענוג די לאקאלע בעדינגונגען אין ארץ־ישראל. דאס הייסט, אבער נישט, גיט צו מינ. מארינקאוויטש, אז איך זאל האלטען אזא פערשטענדיגונג פאר אוממעגליך, אויב די אראבער וועלען זיין פערנונפטיג און פערשטעהן, אז א יודיש היימלאנד הייסט גלייכצייטיג א היימלאנד פון ציוויליזאציע.

איך בין שוין לאנג אן אנהענגער פון ציוניזם, זאגט מינ. מארינקאוויטש. איך האלט, אז די ציוניסטישע בעוועגונג פערפאלגט א גרויסען און ערהאבענעם ציל, עס איז א שווערע אויפגאבע צו פערוואנדלען אין א לאנדווירטשאפטליך פאלק א מענשען־גרופע, וואס איז דורך די געשיכטליכע אפוועקסלונגען געשולט געווארען צו זיין אן אויסגעצייכענטער שטאטישער עלעמענט. דאס איז א ווערק וואס פערדינט די העכסטע סימפאטיע און אונטערשטיצונג. זאגאר די מענשען, וואס גלויבען נישט אין דעם פולשטענדיגען ערפאלג פון ציוניזם, דארפען העלפען דער אויספיהרונג פון דעם ווערק, און צוגעבען מוט די יעניגע וואס גלויבען אין איהם, און ארבייטען פאר איהם, די ווייניג־גלויביגע דארפען געבען זייער אנערקענונג דעם ענטוזיאזם, זעלבסט־אויפאפפערונג און עקשנות פון די יודישע פיאנערען.

אויף מיינע אנפראגען אין פעלקער־בונד־סעקרעטאריאט ערקלערט לסוף מינ. מארינקאוויטש, האב איך זיך דערוואוסט, אז ביז איצט האט נאך די בריטישע רעגירונג נישט צוגעשיקט דעם בעריכט פון דער אינטערנאציאנאלער כותל־מערבי־קאמיסיע, וועלכען די רעגירונג האט פון דער קאמיסיע בעקומען מיט עטליכע וואכען צוריק, די בריטישע רעגירונג האט אויך נישט צוגעשיקט אין דער פראגע קיין שום אינפארמאציע, אזוי אז אויך דער כותל־מערבי ענין וועט נישט קענען בעטראכט ווערען אויף דער איצטיגער סעסיע פון פעלקער־בונד־ראט.

א"י־פרעסע וועגען ווירטשאפליכען רעגירונגס־ראט אין א"י

ירושלים, (יט"א) ארומרעדענדיג די נאמינאציע פון נייעם ווירטשאפטליכען ראט, שרייבט דער „דבר“:

עס זעהט אויס, אז די רעגירונג איז מיט אלע כוחות בעשטרעבט ארויסצורוקען דר. י. ל. מאגנעס'ן אין פאדערגרונד, זייענדיג אין אלגעמיין צופרידען מיט דער שאפונג פון דעם ראט, דריקט אויס די צייטונג איהר איבערראשונג, דאס אלס איינער פון זיינע מיטגלידער איז בעשטימט געווארען דר. מאגנעס, וועלכער האט דאך נישט קיין קוואליפיקאציעס אין עקאנאמישע, סאציאלע און טעכנישע פראגען. דער העבראישער אוניווערזיטעט, וואס דר. מאגנעס איז זיין קאנצלער, האט נישט קיין שייכות מיט אגריקולטור־ענינים, און דר. מאגנעס רעפרעזענטירט נישט קיין קאלאניזאציאנס־קערפערשאפטען. וואהרשיינליך האט די רעגירונג דערביי געמאכט א פאליטישער אויסוואהל, אבער אויך פאליטיש רעפרעזענטירט דאך נישט דר. מאגנעס די עפענטליכע מיינונג. די יודישע עפענטליכקייט קען נישט אנערקענען זיין נאמינאציע, און עס איז בעזונדערס איבערראשענד דאס ד"ר מאגנעס איז יא פון דער קאמיסיע, בעת עס איז נישט נאמינירט געווארען אזא בעדייטענדער קענער פון דער יודישער און אראבישער לאנדווירטשאפט ווי דר. ווילקאנסקי.

אויך דער „דואר היום“ קריטיקירט די נאמינאציע פון דר. מאגנעס. די צייטונג שרייבט, אז די נאמינאציע שטאמט פון דער עקזעקוטיווע פון דער יודישער אגענץ, וועלכע האט ארום דעם ענין געפיהרט לאנגע אונטערהאנדלונגען מיט דער רעגירונג.

דער דירעקטאריאט פון העבראישען אוניווערזיטעט האט פערעפענטליכט אן ענטפער, אין וועלכען עס ווערט ערקלערט, אז דר. מאגנעס איז איינגעלאדען געווארען אין דער קאמיסיע אלס קאנצלער פון אוניווערזיטעט, וואס איניגע פון זיינע דעפארטאמענטען זענען אנגאזשירט אין טעארעטישע און פראקטישע לאנדווירטשאפטליכע ארבייטען.

דער היטלערישער מינ. פריק

בעזייטיגט א טעאטער־דירעגענט דערפאר, וואס ער האט א יודישע פרוי

בערלין, (יט"א) דער היטלערישער בילדונגס־מיניסטער אין טהירינגען דר. פריק האט בעזייטיגט פון זיין אמט דעם מוזיקאלישען דירעקטאר פון בעריהמטען נאציאנאל־טעאטער אין ווימאר, פראפעסאר פרעטאריוס, דערפאר, וואס ער האט א יודישע פרוי.

דר. פריק מאטיווירט זיין שריט דערמיט, דאס אונטער'ן איינפלוס פון זיין פרוי האט פרעטאריוס פראטעזשירט יודישע זינגער און מוזיקער.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 20 ב שבט תרצ"א

יאנואר
זון-אויפגאנג 7.40
זון-אונטערגאנג 3.53

פון פראלאנגאציעס און באנקראטען צו רעגולאציעס
טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

פאראיאהרען אין פעברואר האט די פארבעריי „ערנעסט שמעלער" בעקומען א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען אויף דריי חדשים. לויט'ן בילאנס וועלכער איז אויפ'ן 1 פעברואר 1930 געווען גע־שלאסען מיט דער סומע 2.233.000 זל. איז דער קאפיטאל געווען 1.268,000 זל. נאכ'ן אפלויפען פון די דריי חדשים, האט שמעלער זיך געווענדעט אין געריכט וועגען ערלויבען איהם אנצוהויבען אויסגלייכס־אונטערהאנדלונגען. די פירמע האט פאר געשלאגען צו בעצאהלען זיבעציג פראצענט פון די חובות, אין 4 האלב־יעהריגע ראטעס, די ערשטע און 4 צו 15 פראצ. און די 2 און 3־טע צו 20 פראצ. אין יולי האט דאס געריכט ערלויבט אנצוהויבען די אויסגלייכס־אונטערהאנדלונגען; אין דעצעמבער איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדי־טארען, וועלכע האט דעם פארשלאג אנגענומען. איצט האט דאס געריכט דאם אפמאך בעשטעטיגט.

* * *

פאראיאהרען אין פעברואר איז ערקלערט געווארען פאר באנקראט ישראל יעקב האמער (ברו־נעם־אנשטאלט, ציגעל־גאס 54), אין יולי האט די פירמע פארגעשלאגען די קרעדיטארען צו בעצאה־לען פופציהן פראצענט פון די חובות אין 3 האלב־יעהריגע ראטעס.

די קרעדיטארען האבען דעם פארשלאג אנגענומען. דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט.

דירעקטע שטייערען מוזען פערקלענערט ווערען
מעמאריאל פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער צום פינאנץ-מיניסטעריום

די לאדזער האנדעלס־קאמער האט איבערגע־שיקט צום האנדעלס־מיניסטער א מעמאריאל, אין וועלכען זי בעריהרט א רייה פראגען אין צוזאמענ־האנג מיט'ן מלוכה־ביודושעט וואס ווערט איצט אויסגעארבייט. אינ'ם מעמאריאל ווייזט אן די האנ דעלס־קאמער אז דער מלוכה־ביודושעט אלס אפ־שפיגלונג פון די ווירטשאפטליכע כוונות שפילט א געוואלדיגע ראל אינ'ם איינשטעלען זיך, פון די מלו־כה־ווירטשאפטליכע בעציהונגען.

די האנדעלס־קאמער ווייזט אן אינ'ם מעמא־ריאל, אז דער היגער ראיאן האט אמשטארקסטען געליטען פונ'ם קריזיס און איז דעריבער בפרט פער־אינטערעסירט, אז דער מלוכה־ביודושעט זאל צוגע־פאסט ווערען צו די צאהלונגס - מעגליכקייטען פון דער ווירטשאפט. די דאזיגע צופאסונג וועט פערלייכטערען די מעגליכקייט צו רעאליזירען די ביודושעט־פלענער און וועט מעגליך מאכען דער ווירטשאפט אויסצוהאלטען און איבערטראגען דעם קריזיס. די האנדעלס־קאמער ווייזט אן, אז ביי דער גאנצער שפארזאמקייט וואס איז פאראויסגעזעהען אין ביודושעט שטעלט זיך ארויס, אז די פאראויסגע זעהענע הכנסות אין בודושעט שטעלט זיך ארויס, אז די פאראויסגעזעהענע הכנסות מוזען פערקלע־נערט ווערען. די הכנסות פון דירעקטע שטייערען זע נען פערגרעסערט געווארען אויף 53 מיליאן זלאטיס, דערווייל איז פאראויסגעזעהען, אז פון אומזאץ־שטייער זאל איינפליסען מעהר ווי פאראיאהרען אויף 40 מיליאן זלאטעס, דאגעגען האבען זיך די אומ־דירעקטע שטייערען פערגרעסערט אויף א נישטיגען פראצענט פון 7.25 אויף 7,45 פראצ. די גאנ־צע ווירטשאפטסלאגע ווייזט אן דערויף אז די הכנסה פון אומזאץ שטייער דארף פערקלענערט ווערען, אבער בשום אופן נישט פאראויסגעזעהן אויף גרעסער, יעדענפאלס קען די הכנסה נישט פאראויס־געזעהען ווערען גרעסער ווי די פאראיאהריגע ד.ה. 275,000,000 זל. אויב מ'וועט נאך פיהרען די אקציע צו פערביליגערען די ארטיקלען־פרייזען, דארף מען שטרעבען צו א שטייער־ענטלאסטונג און מ'וואלט געדארפט שטרעבען שוין צו רעפארמירען דעם אומזאקשטייער פערקלענערנדיג זיינע סטאווקעס, אויב אבער מ'קען דאס נישט טון איצט צוליב בודושעט־טעמים. דארף מען וועניגסטענס שטרעבען אפצושטעלען דעם וואוקס פון דירעקטע שטייערען וועלכע בעלאסטען הויפטזעכליך די פראדוקציע און האנדעל, וועלכע לײדען איצט אמשטארקסטען פונ'ם קריזיס.

געכאפט די רויבער
וואס האבען אויסגעפיהרט דעם אנפאל אויפ'ן קאסירער פון גאלדסאבעלס באנק

(2) דעם 19־טען דעצעמבער איז אויף זא־וואדזקא 19 בעפאלען געווארען דער 59־יעהרי־גער אדאלף גלידמאן דער אנגעשטעלטער פון פי־ליפס גאלדסמיט'ס באנק. מ'האט ביי איהם דאן צו־גערויבט לאטעריע־לאסען און מזומן.

דער פאליציי איז געלונגען פעסטצושטעלען, ווער ס'זענען געווען די אנפאלער, אבער מ'האט זיי א לאנגע צייט נישט געקענט כאפען, ווייל זיי האָ־בען זיך אויסבעהאלטען, נעכטען האט די פאליציי בעקומען א פערטרויליכע ידיעה אז די אנפאלער געפינען זיך אין רעסטאראן אויף זאוואדזקא 6.

די פאליציי האט דאן דעלעגירט צוויי אגענ־טען, וועלכע האבען זיי נאכגעשפירט און ווען די באנדיטען זענען ארויס פון רעסטאראן האט מען זיי א רעסטירט און אפגעפיהרט אין פאליציי־קאמיסאריאט, דארט איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז זיי הייסען יוזעף קושישאנאווסקי, 24 י. א. פון פיעטריקאווער 58 און טשעסלאוו גוסטאווסקי (מארישינסקא 42).

מ'האט ביי זיי געפונען אנ'אייזערנע שטאנג, ביידע האבען זיך נישט מודה געווען. אבער ווען מ'האט זיי קאנפראנטירט מיט'ן בערויבטען, האט ער זיי דערקענט און זיי האבען זיך מודה געווען און אנ־געוויזען, וואו זיי האבען בעהאלטען די צוגערויב־טע וועקסלען. ביידע זענען פערהאלטען געווארען אין ארעסט.

ארבייטס-אינספעקטאר רופט א קאנפערענץ
כדי אויסצוגלייכען דעם סכסוך אין גייערס פאבריק

(2) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט איז אין גייערס פאבריק פארגעקומען א קאנפערענץ צווי־שען די ארבייטער מיט דער פאבריקס־אדמיניסטרא־ציע, וועלכע האט פערלאנגט, אז די ארבייטער זאָ־לען ארבייטען אויף 20 שטוהלען, אנשטאט, ווי ביז איצט אויף 12. די ארבייטער האבען געהאלטען, אז דאס איז איבער זייערע פוחות און זענען דע־רויף נישט איינגעגאנגען.

בעת'ן קאנפליקט האבען די ארבייטער דערוויי־טערט אויף א מאטשקע דעם מייסטער באזשיטש־קאווסקי. ס'האט אינטערוועניר די פאליציי און נאכדעם האט די אדמיניסטראציע געשלאסען די פאבריק.

דער פראפעסיאנעלער פעראיין האט וועגען דעם ענין אינטערווענירט ביים ארבייטס־אינספעק־טאר, וועלכער האט צוזאמענגערופען א קאנפערענץ פון ביידע צדדים.

דורך אויסטוישען א וואליזע אין צוג
בערויבען אפעריסטען א געקומענע פון רוסלאנד

מיט עטליכע טעג צוריק איז קיין פוילען געקומען פון רוסלאנד אויף א בעזוך צו איהרע קרובים די 21־יאהרי־גע מאשא פשיטעק. זי האט זיך איינגעקויפט פיל ווערטפולע זאכען, און נאך דעם ווי זי האט פער־בראכט עטליכע טעג אין ווארשא, ארויסגעפאהרען קיין לאדז, מיטנעהמענדיג מיט זיך אלע איינגע־קויפטע זאכען און מתנות פאר איהרע קרובים. אזוי ווי די זאכען, וואס זי האט מיט זיך מיטגעפיהרט זענען געווען ווערטפול, האט זי בעשלאסען זיי נישט אפצוגעבען אין באגאזש, נאר מיטנעהמען זיי מיט זיך אין וואגאן. צו דעם האט זי געקויפט א גרויסע וואליזע און אין איהר איינגעפאקט אלץ, וואס זי האט געהאט מיטצונעהמען, כדי ס'זאל איהר זיין איינגאנצען בעקוועם, האט זי אויך איהר מזומן־געלד א גרעסערן בעטראג אין דאלארען אויך איינגעפאקט אין דער וואליזע.

באלד ווי דער צוג האט געריהרט פון ווארשא זענען אין קופע אריינגעקומען צוויי יונגעלייט מיט א וואליזע. זיי האבען פערפיהרט א פריינדליכען שמועס און די צייט איז שנעל פערבייגעלאפען. ווען זיי האבען בעמערקט, אז ס'קומט שוין אן די סטאציע, וואו זיי דארפען אויסשטייגען. אפגעזעגענט זיך, אויסגעשטיגען, דער צוג איז אוועק ווייטער און דא האט זיך אונזער מאשא דער־מאהנט, אז ס'הונגערט זי, האט זי זיך גענומען צו איהר וואליזקע, כדי ארויסצונעהמען פון דארט עפעס עסען. אבער דער שליסעל האט נישט געפאסט צו דער וואליזע, און ווען מאשא פשיטעק האט זיך נעהנטער צוגעקוקט, האט זי דערזעהען, אז די וואליזע איז טאקע נישט איהרע, נאר בלויז ענהליך צו איהרער.

האט זי פערשטאנען, אז די יונגעלייט האבען די גאנצע זאך מיט דער וואליזע איינגעארדענט, כדי זי צו בעשווינדלען. פון גרויס עגמת־נפש, האט זי זיך געוואלט ארויסווארפען פון צוג. מ'האט זי נאטירליך דערפון אפגעהאלטען.

אין גרויסען צער איז מאשא פשיטעק געקומען קיין לאדז מיט דער ליידיגער וואליזע און האט דא געמאלדען וועגען דעם אין אויספארשונגס־אמט.

די פאליציי זוכט די שווינדלער. דערווייל זיצט מאשא פשיטעק ביי איהרע קרובים אויף דרעווניאנאוו־סקא 9 און ווארט, אפשר וועט געלונגען דער פאָ־ליציי אפצוזוכען איהר פערלוירען פערמעגען.

„רעקארד פון בילינקייט"

„גאזעטא ווארשאווסקא" שרייבט:

דאס פאלען פון די פרייזען אויף אלע ארטיק־לען איז איצט אויף דער טאג־ארדנונג. אבער בעת יחידים צווישען די סוחרים און אינדוסטריעלער בע־האנדלען ווי אזוי צו לעזען די דאזיגע פראגע, זענען שוין פערהאן מענשען, וואס קענען זיך בעריהמען אז זיי האבען שוין אויף דעם געביט דערגרייכט רעקארדען.

דאס זענען די קאמארניקעס, וואס מיט זייער טעטיגקייט פערארזאכען זיי אזא „אנבאט" פון פערשידענסטע געגענשטאנדען, אז די פרייזען אויף זיי פאלען שנעל.

אזוי קענען מיר לייענען למשל אזעלכע אנאנ־סען: „א דעמבענעם קרעדענס, א דעמבאווע שאפע, דעמבאווע טיש זייגער־רעגולאטאר, סאסנאווע קרע דענס, זשיראנדאל און פוירהאנגען — אלץ פאר 900 (!) זל. א לאסט־אויטא — פאר 600 זל. א גאנצע געוועלב־איינריכטונג, מיט א קאסע א.א.וו. — 650 זל. א בילד פון וואיטשען קאסאק (דער אנגריף פון מאלוקען — 7 טויזענד זל.) און אזוי ווי דער גרעסטער טייל ליציטאציעס קומט געווענליך נישט פאר. צום ערשטען טערמין קומען זיי פאר צום צווייטען טערמין שוין צו פערקלענערטע פרייזען און פיל פון די אויסגערעכענטע זאכען קען מען קויפען פאר גראשענס.

אזא „בילינקייט" איז אבער זעהר א טרויעריגע אילוסטראציע פון דעם קריזיס, וועלכען מיר לע־בען אדורך.

טאג-באטיצען
מ'דארף מעגליך מאכן פאר יודן זיך צו היילן אין פאזנאנסקים שפיטאל

די מאדערנע מעדיצין האט פעסטגעשטעלט, אז פאר'ן היילען פונ'ם קראנקען, זענען א חוץ מעדיצי־נען, וויכטיג אפט, נישט אין קיין קלענערער מאס, דער פסיכאלאגישער צושטאנד פונ'ם קראנקען, די סביבה אין וועלכער ער געפינט זיך, א.א.וו. די גע־געזעלשאפטליכע ארגאניזאציעס, וועלכע פערנעהמען זיך מיט היילען קראנקע האבען דאס אויך פערשטא נען און אין זייער טעטיגקייט בעמיהען זיי זיך צו שאפען פאר'ן קראנקען די פאר איהם ענטשפרע־כענדע אטמאספער, ביי יודען, בפרט די עלטערע און פרומערע, קומט נאך צו א וויכטיגער מאמענט: זיי שטרעבען זיך אריינצובעקומען אין אזא שפי־טאל, וואו זיי זאלען בעקומען כשר עסען. דער ווארשעווער מאגיסטראט האט אין זיין רשות א ספעציעלען יודישען שפיטאל אויף טשיסטא, דאס הייסט נישט, אז אין דעם דאזיגען שפיטאל מוזען זיך היילען בלויז יודען, אפט ווילען אהין אריינ־קריגען זיך אויך נישט יודען, אבער יודען ווערען געווענליך אריבערגעשיקט אהין, אין לאדז בע־זיצט נישט דער מאגיסטראט קיין יודישען שפיטאל אבער ער שיקט אריבער קראנקע אין יודישען שפי־טאל אויפ'ן נאמען פון פאזנאנסקי, וואו זיי היילען זיך אויף זיין חשבון.

דאס איז דער איינציגער יודישער שפיטאל אין אונזער שטאט און ס'איז פערשטענדליך, אז אלע יודען וועלכע זענען קראנק און מוזען זיך היי־לען אין א שפיטאל, רייסען זיך אריינצובעקומען אהין.

לעצטענס האט דער מאגיסטראט אנגעהויבען צו שיקען ד' קראנקע וועלכע ער היילט אויף זיין חשבון, אין די שטעטישע און אנד. שפיטאלען און ס'איז כמעט אונמעגליך פאר א יודישען קראנקען וועלכער ווערט געהיילט דורכ'ן מאגיסטראט אריינ־צובעקומען זיך אהין.

דעם מאגיסטראט קאסט דאס היילען א קראנ־קען אין שטאטישען שפיטאל, אדער אין אנ'אנדערען געזעלשאפטליכען שפיטאל — נישט ביליגער, אזוי ארום דערגרייכט ער נישט קיין מאטעריעלע אפ־שפארונגען, און ס'איז זיכער, אז די פאזיטיווע רע־זולטאטען פאר'ן קראנקען, וואלטען ביי די זעלבע בעדינגונגען זיכער געווען בעסערע, ווען ער ווערט געהיילט אין א סביבה, וואס איז פאר איהם מעהר ענטשפרעכענד און ליב.

טא פארוואס זאל די געזונדהייטס־אפטיילונג ביים מאגיסטראט נישט נאכקומען די פערלאנגען פון די קראנקע יודען און זיי נישט שיקען זיך היילען אין פאזנאנסקיס שפיטאל, בפרט ווען אין אלע הינזיכטען שטעהט דער שפיטאל נישט נידרי־גער פון אלע אנדערע לאדזער שפיטאלען.

די לאדזער יודישע געזעלשאפטליכע טוער דאר־פען זיך בעמיהען אויסווירקען ביים מאגיסטראט, אז ער זאל ענטקעגענקומען די קראנקע יודען און די, וואס וועלען עס פערלאנגען זאל ער שיקען זיך היי־לען אין פאזנאנסקים שפיטאל.

י. הינדעס

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג!
בעגייאונג פון מעכטיגען מייסטערווערק געשאפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעה־לונג פון גראף לעוו טאלסטאי א.נ.:

ליבע פון א קאזאק

ערא̇טישע דראמע פון לעבען פון פרייע ז יהן פון די קאווקאזער בערג.

אין די הויפט-ראלען:

JOHN GILBERT
i RENEĖ ADORE

געזאנגס-אילוסטראציע אויסגעפיהרט פון א קינסטלער-כאר

אנהויב 4 נאכט. שבת און זונטאג 12 בייטאג
סימפאנישער ארקעסטער אונטער די'ר ריטמײַ
פון ה' א. ביינעמאן

Dr. Z. Rakowski

ספ. פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן
אין לעטשניצע זגערושעל 17 פון 10—11 און פון 2—5.

היינט און פאלגענדע טעג!
פילם פאר אלע פעלקער פון דער וועלט, קלאנג-פילם מייסטערווערק פון געפיהלען פון דער מענשהייט און טרויעריגער סך־הכל פאר דער געגענווארטיגער קולטור און ציוויליזאציע.

רעזשיסירט דורך'ן גענייעדן S. Van Dyke
שאפער פון פילם „POGANIN", א.נ.

ווייסע שאטענס

שעהנקייט פון דער נאטור, ליבע און דאס לעבען פון די איינגעבוירענע פון די פּלפארביגע אינזלען פון די דרום־ימים. — אין די הויפט-ראלען:

RAQUEL TORES, MONTE BLUE

אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און אקטואליטעטען פון לאנד

אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאכמיטאג
שבת, זונטאג און יום-טוב 1 א זייגער בייטאג
פאפולערע פרייזען.

קופאן
אויף א יורידישער עצה
גילטיג דינסטאג, דעם 20-טען יאנואר

א בעקאנטער יוריסט
ערטיילט יורידישע עצות
פון 3 ביז 4 א זייגער נאכמיטאג אין רעדאק-
ציע פון אונזער צייטונג, פיעטריקאווער 21.
אינטערעסאנטען דארפען מיטברענגען
דעם קופאן פון „נייעם פאלקסבלאט"
— פון דעם זעלבען טאג. —

נישט אפגענומענע פרעמיעס פון דער „דאלארובקע"

דעם 2-טען יאנואר איז פארגעקומען די לעצטע ציהונג פון די פרעמיעס פון דער 2-טער סעריע פון דער דאלאר-הלואה, די אזוי גערופענע „דאלארובקע". דעם 1-טען פעברואר וועט די 2-טע סעריע פון דער דאלארובקע צוריקגעצויגען ווערען און מען וועט קאנען פאר די אבליגאציעס בעקומען געלד אדער אויסטוישען זיי אויף אבליגאציעס פון דער 3-טער סעריע.

דערווייל ווייזט זיך ארויס, אז אין דער דירעקציע פון די מלוכה-הלואות ליגען ארויסגעצויגענע און ביז היינט נישט אפגענומענע פרעמיעס אויף אן אלגעמיינע סומע פון 94.000 דאלאר.

מיר ברענגען דא די נומערן פון די דאלארובקעס, וואס האבען געוואונען די פרעמיעס, וועלכע זענען נאך נישט אפגענומען געווארען:

40.000 דאלאר האט געוואונען דער נומער 341248.

צו 3000 דאלאר האבען געוואונען די נומערן: 31174 62361 156865 326371 975312.

צו 1000 דאלאר האבען געוואונען די נומערן:

304319 316288 388857 455958
532797 601167 633996 703942 306788
859832 860038 935060.

צו 500 דאלאר האבען געוואונען די נומערן:

20159 87054 215813 224632 272407
345149 363706 379616 412799 535900
550123 550197 599539 658488 672387
772338 807053 846557 654809 385871
922212 934497 992199.

צו 100 דאלאר האבען געוואונען די נומערן:

3412 5715 7968 12090 19516 24009
24408 25583 38314 59151 63547 33884
66619 80706 88577 92888 98360 113312
118345 118563 121373 134319 136447
143725 146253 153396 157989 159466
163688 169922 170643 171668 174035
177861 179962 187395 195282 197283
216131 224256 243172 256846 266208
274308 277595 277789 290955 296669
345796 346107 349219 353126 356001
369729 377891 380696 383406 397531
399386 406008 410117 418213 426788
428137 428724 435268 469550 470162
479900 494479 506704 513004 525449
527416 534813 555260 558893 559649
556039 556379 556942 585730 585861
587572 589857 591028 597663 600723
605319 612307 614430 617971 619317
620356 623947 627625 636112 654173
654381 656649 659042 660361 675122
682549 690130 692268 698691 713484
721828 730593 739707 754881 762401
762834 765375 772926 774624 802940
803336 807138 811005 812478 824591
845121 848914 849617 859728 864240
868943 875262 893337 912821 939047
943038 945927 954004 971910 977118
989377.

אלע בעזיצער פון דאלארובקעס דארפען נאכקאנטראלירען די נומערן פון זייערע אבליגאציעס, צי זיי האבען אמאל נישט געוואונען א פרעמיע. מען דארף דערביי געדענקען, אז נאך 10 יאהר געהט די נישט אפגענומענע פרעמיע איבער לטובת דער מלוכה און מען קען זי שוין מעהר נישט אפנעהמען.

אנייער ראמאן!
אהעכסט שפאנענדער, סענסא-
ציאנעלער און עראטישער
פון לאדזער לעבען
פרייטאג-
אין „נייעם פאלקסבלאט"

4 יאהר תפיסה פאר א רויב-אנפאל

(2) פאראיאהרען אין פעברואר האט מען ביים קצב וראנסקי (קעלמא 10) ארויסגעגנב'עט מלבושים און וועש אויף 4000 זל. און 1000 זל. מזומן. די פאליציי האט פעסטגעשטעלט, אז די גנבה האט אויסגעפיהרט באלעסלאוו באגוסלאווסקי און ביי זיין געליבטער האט מען געפונען א טייל פון די מלבושים און פונ'ם צוגערויבטען געלד. דאס געלד האט מען דערקענט לויט די בלוט-סימנים, וואס זענען אויף זיי געבליבען.

נעכטען איז באגוסלאווסקי און זיין געליבטע קאוועצקא גע'משפט געווארען. באגוסלאווסקי איז פער'משפט געווארען אויף 4 יאהר תפיסה און קאוועצקא אויף 1 יאהר אויסבעסערונגס-הויז.

פארפאלען

(2) רייזעל זעלמאן פון בזשעזשינער 5, האט זיך אויסגעגליטשט, ארויסגעהענדיג פון טויער און איז אזוי אומגליקליך געפאלען, אז זי האט זיך צובראכען ביידע פיס.

די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט דער 50-יאהריגער פרוי ערטיילט די ערשטע הילף. איהר צושטאנד איז א שווערער.

(א) אויף דאלנא 3 האט אן אויטא איבערגעפאהרען א פרוי, וועלכע איז שווער פערוואונדעט געווארען. די פאגאטאוויע האט איהר אפגעפיהרט אין שפיטאל.

(א) אויף בזשעזשינער 48 איז איבערגעפאהרען געווארען דורך אן אויטא די 48-יאהריגע עטא רעטשינסקא. פאגאטאוויע האט איהר ערטיילט הילף.

אין ביידע פאלען זענען די שאפערען אנטלאפען און מ'האט זיי נישט געכאפט.

ראדיא-פראגראם
דינסטאג, דעם 20 יאנואר

11.58 צייט-סיגנאל, 12.05 גראמאפאן-פליטען 13.15 טאג-פאגראם, קינא- און טעאטער-רעפערטואר, 15.35 לופטפליה-מינוט, 15.50 די ענטדעקונג פון טראנסנעפטון-פלאנעט (פארלעזונג), 16.15 ג"א-מאפאן-פליטען, 17.15 פארלעזונג וועגען מאדערנעם טעאטער, 17.45 פאפולערע סימפאנישער קאנצערט פון ווארשאווער פילהארמאניע, 18.45 פערשידענעס, 19.10 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, פראגראם אויף מארגען, 19.15 גראמאפאן-פליטען, 19.35 ראדיא-זשורנאל, 19.50 גראמאפאן-פליטען, 20.00 קלאוויר רעסיטאל, 20.45 ליטעראַרישע פערטעל שעה, 21.00 לייכטע מוזיק, 22.00 פעליעטאן, 22.15 גראמאפאן-פליטען, 22.35 קאמוניקאטען, טאנץ-, מוזיק-רעטראנסמיסיעס פון אויסלענדישע סטאציעס.

DR. MED. H. LUBICZ
ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 זונטאג און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) ש. יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), שטעקעל (לימאנאווסקי 37), גלוכאווסקי (נארוטאוויטש 4), האמבורג (גלובנא 50), פאוולאווסקי (פיעטריקאווער 307), פיאטראווסקי (פאמארסקי 91).

זעלבסטמארד צוליב ארבייטסלאזיגקייט

(2) אויף שעראקאווסקא 58 איז בעגאנגען זעלבסטמארד די 22-יאהריגע מארטא קלים, וועלכע האט ביז לעצטענס געארבייט אין בוהלעס פאבריק. די עלטערען האבען איהר פארגעווארפען, הלמאי, זי פערדינט גארנישט. ווען זיי זענען נישט געווען אינדערהיים, האט מארטא אויסגעטרונקען סם. ווען די פאגאטאוויע איז אנגעקומען איז זי שוין געווען טויט.

יור. ארטיסטן-פאראיין אין פוילן
דירעקטאריאט
פון די פאריניגטע-טעאטערן
בעפולמ. דיר. פאר לאדז: שטאקפעדער. לייטער: א. כעוטאו

לאדז. יוד. קאמער-טעאטער
„ארדט"
ביי'ער אין ווייסען זאל
מאנטיפעל זאכאדניא 43
קינסטל. לייטער:
משה בראדערזאן.

לעצטע טעג פון 3 פראגראם!
היינט, דינסטאג, דעם 20. יאנואר
1 פארשטעלונג
אנהויב 9.15 א זייגער אין אווענד
ווער מיר גוטסג'נט

פראגראם: 1) פראלאג, 2) זמירות, 3) די שטאט, 4) זיבען זשכען. 5) קישקעלעך גדולות, 6) יודען זיינגען, 7) דער מאושנער אורה, 8) אין א שיף-בעשעפט. 9) אסתר'קע, 10) רוויזען-ליד, 11) נישט-גוט, 12) אזבוטר מענטשעריי, 13) קארא-גרענדע, 14) אין זשקאפאנע.

אנסאמבל לויט'ן א. ב. פרויען: זיסעל-גירל, מ. דזלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים. מאשע פעטערמאן, אלא שליפקאוויטש. מענער: מ. אלטמאן, ש. באלדשטיין, ש. דושיגאן, מ. קאן י. רייננגאס, י. שומאכער, י. שיפער.
טעקסטען: י. ל. פרץ, מ. בראדערזאן, דער טונקעלער, א. קאנשאמסקי.
מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאן און פאלקס-מאטיווען דעקאראציעס און קאסטיומען: י. ברוינער, טענץ איינגעשטעלט דורך אורעלא פרושיצקא.
מוזיק-לייטער—ה. רופין, רעזשי —דושיגאן שומאכער. בינע-אינספעקטאר—מ. קאן, ליכט-עפעקטען—יערא.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אוו. שבת און יום-טובים א גאנצען טאג

רעגיסטראציע פון ארבייטס-לאזע אויף דרינגענדע שטיצע

(א) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע, אז ס'האט זיך אנגעהויבען די רעגיסטראציע אויף דרינגענדע מלוכה-אונטערשטיצונג פאר פוילישע ארבייטסלאזע. שטיצע קענען בעקומען:

1) די וואס האבען שוין אויסגענוצט די געזעצליכע שטיצע פון ארבייטסלאזען-פאנד נאכ'ן יאנואר 1930;

2) וועלכע קריגען נישט קיין געזעצליכע שטיצע פון ארבייטסלאזען-פאנד אין דער צייט פון „סויטען סעזאן" (פון 15 דעצעמבער ביז'ן 1 מערץ 1931);

3) די וואס בעקומען נישט קיין שטיצע פון ארבייטסלאזען פאנד און זענען פון 1 יאנואר 1930 געווען בעשעפטיגט ווייניגסטענס 4 וואכען אין אנשטאלטען וואס אונטערליגען דער פערזיכערונגס געזעץ אז פ'ן פאל פון ארבייטסלאזיגקייט.

4) די וואס האבען זייט'ן 1 יאנואר 1928 געארבייט ווייניגסטענס 6 חדשים אין אן אנשטאלט, וואס אונטערליגט דער פערזיכערונגס-געזעץ אויפ'ן פאל פון ארבייטסלאזיגקייט.

צו דער שטיצע זענען בערעכטיגט ארבייטסלאזע וואס וואוינען אין לאדז ווייניגסטענס זייט'ן 1 יאנואר 1930 י. אויב זיי האלטען אויס א פאמיליע, האבען נישט קיין פערמעגען און בעקומען נישט קיין גלייכע אדער גרעסערע שטיצע: בעקומען נישט קיין שטיצע פון קראנקען-קאסע און בעקומען נישט קיין אינוואלידען-שטיצע אדער רענטע.

אויב אימיץ אין דער פאמיליע פונ'ם ארבייטסלאזען איז בעשעפטיגט אדער האט גלייכע אדער גרעסערע הכנסות קען דער ארבייטסלאזער קיין שטיצע נישט בעקומען.

דינסטאג, ד. 20. יאנואר A, B, C, D, E, F

די רעגיסטראציע קומט פאר אין אונטערשטיצונגס-אמט אויף דער גאס פון 28. קאניאווער שיסער-פולק נומער 32 פון 9 פריה ביז 2 מיטאג.

געגרינדעט א פעראיין
פון העברעאישע ליטעראטען און זשורנאליסטען אין לאדז

מיט א קורצע צייט צוריק איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די לאדזער העברעאישע ליטעראטען און זשורנאליסטען מיט'ן צוועק צו גרינדען אן אפטיילונג פון ווארשאווער צענטראלע פון „התאגדות הסופרים והעתונאים העברים". נאכדעם ווי ה' א. לובאשיצקי האט רעפערירט איבער דער בעדייטונג פון אזא פעראיין, איז אנגענומען געווארען א בעשלוס צו גרינדען אזא אפטיילונג אין לאדז.

עס ווערט דאן אויסגעקליבען א פערוואלטונג פון פאלגענדע מיטגלידער: דיכטער יצחק קאצענעלסאן, רעד. אהרן לובאשיצקי, ד"ר א. ש. קאמענעצקי, יחיאל ראזענצווייג, ד"ר י. פרענקעל, מ. לימאן און ש. ראזענשטיין.

אויף דער ערשטער זיצונג האט זיך קאנסטיטוירט די פערוואלטונג לויט פאלגענדען צוזאמענשטעל: פארזיצער — רעד. א. לובאשיצקי, וויצע-פארזיצער — דיכטער יצחק קאצענעלסאן, קאסיר — ד"ר י. פרענקעל, סעקרעטאר — ש. ראזענשטיין און די ה"ה: ד"ר א. ש. קאמענעצקי, יחיאל ראזענצווייג און מ. לימאן — אלס פערוואלטונגס-מיטגלידער.

א גרויסע יובילעאום-פייערונג לכבוד שלום אש אין לאדז

ווי מיר ווערען געוואויר ווערען געמאכט גרויסע הכנות צו פייערען דעם 50-יעהריגען יובילעאום פונ'ם גרויסען יודישען דיכטער שלום אש אין לאדז.

צו דעם צוועק ווערט אויף מארגען צוזאמענגערופען א בעראטונג פון די אנגעזעהענסטע לאדזער פערזענליכקייטען, כדי געזוי ארומצורעדען די פראגע, ווי אזוי און אויף וואס פאר אן אופן די יובילעאום-פייערונג זאל פארקומען.

דער השוב'ער יובילאר האט בעוויליגט אנטייל צונעהמען אין דער דערמאהנטער פייערונג.

בעקאנטמאכונג
דערמיט מאך איך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז מיין פערפומעריע אויף זאוואדזקא 11 איז
איבערגעטראגען געווארען אויף
5 זאוואדזקא 5
= אונטער דער לייטונג פון ה' =
י. דרוקער
געדענקט, אז דאס איז
די איינציגע גרעסטע
פערפומעריע
וועלכער וועט זיך בעמיהען צופרידענצושטעלען די געעהרטע קונדשאפט מיט דעם רייכסטען אויסוואהל פון דער נייעסטער
קאסמעטיק
צו די צוגענגליכסטע פרייזען
און איך פערהאף, אז די געעהרטע קונדשאפט וועט אויך ווייטער מיר שענקען זייער צוטרוי, און צייכען מיט אכטונג
Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 5, tel. 175-92

טעאטער, קינא און מוזיק

וועכענטליכע אפטיילונג

דאס יודישע טעאטער אין אמעריקא

פון לעא קעניג

ווענען די סבות פון קריזיס פון די יודישע טעאַטערס אין אמעריקא איז נישטאָ א סך וואָס צו רעדען: א טייל מענה'ן „צופיל טעאַטערס", דערפאַר דערלייגען די מענעדזשערס א סך געלד. אנדערע זאָגען: שלעכטע ביזנעס. אמעריקע גלויבט זיך גאָר אליין נישט צו: זיי זאָלען קענען האָבען וועלכע שלעכטע צייטען. אין ניו-יאָרק — אין דער רייכסטער שטאָט אין דער וועלט. פאַרקויפען אָריסטאָקראַטן, געוועזענע פערמעגליכע בעלי-בתים „מיליאָנערען" עפּעל אין די גאַסען.

דער וואָל סטריט קראַך האָט פאַראָרימט טויזענטער און הונדערטער טויזענטער מענשען, וועלכע קענען נאָך צו זיך נישט קומען. און אחינו בני ישראל לרוב בתוכם.

געהט מען שוין, פערשטעהט זיך, ווייניגער אין די טעאַטערס. אויך די ניו-יאָרקער בעפעלקערונג לערענט זיך איצט ביסלעכווייז אויס זיצען אין דער היים.

פיהרט אייך אַצינד אַן'אמעריקאנער שפּאַצירען אויף בראָדוויי צי אויף דער פינפטער עוועניו, וועט ער אייך דאָס ערשטע זאָגען: אין די גוטע יאָהרען האָט מען די גאַסען נישט געקענט דורכגעהן. און איצט — וואו? ס'איז דאָך אַצינד, פּאַרגלייכמעסיג, טויט.

איז נאַטירליך, אַז דער איצטיגער זעהר שלעכטער ווינטער זאָל זיך שלעכט אָפּרופען אויך אויף די יודישע טעאַטערס אין אמעריקע.

און וואָס הערט זיך עפּעס מכוח דער קינסטלערישער זייט פונ'ם יודישען טעאַטער אין ניו-יאָרק?

דאָס, זעהט איהר, איז שוין א בעזונדער ענין. און א ענין מיט וועלכען מען אינטערעסירט זיך דאָ נישט צופיל.

פאַר וואָס: טעאַטער, יודיש טעאַטער איז א וויכטיגע ביזנעס. און "ביזנעס בעפאָר קונסט". מען שרייבט „קריטיק" דאָ מעהר צוליב יוצא ווערען: מען קען דאָך נישט שטענדיג שרייבען וואָס מען וויל און וואָס מען דאַרף. און ווייטער איז מען יוצא מיט שוואַרצ'ס קונסט-טעאַטער.

נו, שפּילען די אַנדערע יודישע טעאַטערס, וואָס ס'מאַכט זיך, וואָס עס געפעלט דעם עולם. האָבען מיר דאָך דערפאַר שוואַרצ'ס קונסט-טעאַטער.

און שוואַרצ'ס קונסט-טעאַטער איז שוין עפּעס ווי א כשר'ע קונסט מוזזה אויף דער סעקאַנד עוועניו... א כשר'ע.

אָט בין איך געווען אויף א ערשטער פאָרשטעלונג פון שלום אש'ס „אָנקעל מאָזעס" אין מאָריס שוואַרצ'ס קונסט-טעאַטער. ס'איז געווען „אָל-רייט". אבער איך האָב געקלעהרט די גאַנצע צייט, אַז שוואַרץ און זיין טרופּע האָבען גאָר נישט קיין פאַרטשרים געמאַכט. נישט קינסטלע־יש און נישט טעכניש און מאַטעריעל, דאכט זיך אויך נישט.

פאַר וואָס נישט? וועמען אינטערעסירט עס? אלענפאַלס נישט דער עפענטליכקייט.

צווישען זיך „אונטער פיער אויגען" שמועסען אינטעליגענטע יודישע אַקטיאָרען, שריפטשטעלער, פּובליציסטען, זשורנאַליסטען:

ס'איז נישטאָ קיין יודישער עולם פאַר „אמתע קונסט", אמת'ע טעאַטראַלע קונסט.

אָט האָב איך פערבראַכט א פאָר שעה מיט איינעם פון אונזערע „אוועקגעגאַנגענע צו די גויים" — מיט בן עמי'ן. א אינטעליגענטער יוד, זיכער. און א בעוואוסטער (איינער פון די שטאַרקסטע און די בעסטע) יודישער פּאָעט איז געווען דערבײַ, מ. ל. האַלפּערין. און ביידע זענען געקומען צו דעם זעלבען בעשלוס: עס פעהלט די יוגענד די „סטודענטשאַפט", עס פעהלט די נשמה, די יונגע נשמה.

שטעהען די גרויסע אמעריקאַנער יודישע טעאַטערען אָפּען, ווי גרויסע קראָמען וועלכע שטעלען צו אין בעמיהען זיך צוצושטעלען געשמאַקע יודישליך-אַפּעטיטליכע מאכל'ם. היימישע מאָטיווען גרינגען אויפ'ן אמעריקאַנעם באָדען. היימישע מאָטיווען בעפעפערט און בעזאַלצען.

אַזוי איז ביי די אַנדערע פעלקער אויך — זאָגט מען. געוויס, טעאַטער איז איבעראַל קודם-כל א ביזנעס. אָבער איבעראַל זענען דאָ ווינקעלעך, וואו מען עקספּערימענטירט, וואו די אייביג אידעאַליסטישע יוגענד רייסט זיך ערגעץ, וויל וועלטען איבערבויען. און ביי אונז זענען די ווינקעלעך לעדיג געוואָרען און עס וועט א אומעט ארויס פון זיי.

אין ניו-יארק

לודוויג זאַץ איז אַ נייער קאמעדיע „העלא זיידע"

אין פאָבליק טעאַטער האָט צום נייעם יאָהר אָנגעפאַנגען שפּילען לודוויג זאַץ אין אַ נייער קאָמעדיע, מיט מוזיק, „העלא, זיידע" פון ה' קאַלמאַנאָוויטש, מוזיק פון א. עלשטיין, ליריקס פון דזשייקאָב דזשייקאָבס, אויפגעפיהרט פון לודוויג זאַץ.

מיט דער בעטייליגונג פון דזשייקאָב דזשייקאָבס, בעטי דזשייקאָבס, משה זילבערקאַסטען, מאַקס באָדין, יעטא צווערלינג, רעבעקא ווייגטרויב, אַנאַ טייטעלבוים, אב. גראָס, הערי טאָמאַשעווסקי און גאָלדע לובריצקי.

אין דער קאָמעדיע שפּילט לודוויג זאַץ די הויפּט-ראָלע, אַלס דער גרינער זיידע מלכיאל.

גרויסע פייערונג צו דער ערשיינונג פון „טעאַטער-לעקסיקאָן"

אַ קאָמיטעט פון שרייבער, וועלכע ווידמען זיך דעם יודישען טעאַטער: וויליאַם עדלין און צ. ה. רובינשטיין, א. אַווערבאַך, און י. קירשענבוים, מ. אשעראוויטש און ח. עהרענרייך — האָט זיך געגריבדעט, כדי צוזאַמען מיט'ן פערלאַגס-קאָמיטעט, וואָס גיט אַרויס דעם „לעקסיקאָן פון יודישען טעאַטער", איינצואָרדענען דעם 31־טען יאַנואַר אַ פאַסיגען באַנקעט לכבוד דער ערשיינונג פון „לעקסיקאָן".

א פייערליכע פאָרשטעלונג מיט אַן'אויסערגעוועהנליכען פּראָגראַם קומט פאָר דעם 29־טען יאַנואַר אין מאַלי פיקאָנס פאָלקס־טעאַטער. בעוואוסטע רעדנער און קינסטלער פון דער יודישער און ענגלישער ביהנע וועלען אויפטרעטען און געבען דער פאָרשטעלונג אַ כאַראַקטער פון אַ גרויסען יום־טוב.

א נייע מוזיקאלישע קאמעדיע אין פראספעקט טעאטער

מיכאל מיכאַלעסקא פיהרט אויף אַ נייע מוזיקאַלישע קאָמעדיע — „דער קאַווקאַזער געליבטער" — פון ל. פריימאַן. די מוזיק איז פון אַלעקסאַנדער אָלשאַנעצקי.

אויסער מיכאל מיכאַלעסקא, וועלכער שפּילט די הויפּט־ראָלע, ווירקען אויך מיט בערטא גערסטין בעלא מייזעל, מאַקס ווילנער, ענוי לובין.

רעגאליזירט די סטאטוטן פון א יודישן טעאטער אין לאטגאליע

שוין לאַנג האָט זיך געגרינדעט אין דווינסק אַן איניציאַטיוו־גרופּע, וועלכע האָט זיך געשטעלט דעם ציל צו גרינדען אַ שטענדיגען יודישען טעאַטער פאַר לאַטגאַליען. נאָך לאַנגע זיצונגען און בעראַטונגען האָט די איניציאַטיוו־גרופּע דערפיהרט איהר אַרבייט ביז'ן סוף און די טעג זענען לעגאַליזירט געוואָרען די סטאַטוטען אין קרייז־געריכט פון א יודישען טעאַטער אין לאַטגאַליען. די איניציאַטאָרען זאַמלען איצטער גאַראַנטען און מיטגלידער און אינגיכען וועט פאָרקומען די ערשטע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער טעאַטער־געזעלשאַפט, וועלכע וועט אויסוועהלען אַ שטענדיגע פערוואַלטונג, און דעמאָלט וועט מען אָנהויבען די קאָנקרעטע אַרבייט. די איניציאַטאָרען שטעלען זיך דעם ציל צו שאַפען אַ קולטורעלען יש און אָרגאַניזירען שוין אין דער נאָהענטסטער צייט אַ דראַמאַטישען קרייזעל. די מיטגלידער פון וועלכען עס זאָלען פּלאַנמעסיג און סיסטעמאַטיש דערצויגען ווערען פאַר דעם קומענדיגען טעאַטער.

עס ווערען שוין געפיהרט אונטערהאַנדלונגען מיט ערנסטע רעזשיסאָרען פון אויסלאַנד. עס איז אויך צוגעזאָגט געוואָרען א סובסידיע מצד דער מלוכה פאַר דער אונטערשטיצונג פון דעם געפּלאַנטען טעאַטער.

טשיקאווע נייעס פון די קינא-סטודיעס

גרעטא גארבא ווייזט זיך צווישען מענשען

די קינאָ-קאָמפּאַניע האָט לעצטענס געהאַט אַנ'אויסערגעוועהנליכע איבערראַשונג. גרעטא גאַרבאָ די אמת'ע, לעבעדיגע גרעטא גאַרבאָ און נישט איהר שאָטען, האָט זיך בעוויזען אין טעאַטער און אין דער אָפּערע, און איז זאָגאָר געגאַנגען עסען און איינעם פון די רעסטאָראַנען אין האָליוואוד. מענשען האָבען זייערע אויגען נישט געוואָלט גלויבען. ווען זי האָט זיך בעוויזען אין רעסטאָראַן, האָבען אלע אויפגעהערט עסען און גענומען קוקען אויף איהר. דער סוף איז געווען, אַז זי האָט פערלאָזען דעם רעסטאָראַן אין מיטען פון איהר מאָהלצייט.

גאַרבאָ, דאַרף מען וויסען, ווייזט זיך זעהר זעלטען אין דער עפענטליכקייט. זי האַלט זיך אַזוי אָפּגעזונדערט, אָפּגעשלאָסען פון מענשען, אַז ווענען איהר האָבען זיך פערשפּרייט פילע ווילדע געשיכטעס, פערשטעהט זיך, אַז די מעשיות, וואָס ווערען דערצעהלט העלפען ארויס איהר פּאָפּולאַריטעט.

א בנין מיט 5 טויזענד טירען און 3 טויזענד פענסטער

עס קלינגט אפשר אונגלויבליך, עס איז, אָבער, א פאַקט, אַז אין האָליוואוד געפינט זיך א געביידע, וואָס פערמאָגט פינף טויזענד טירען און דריי טויזענד פענסטער. און דער בנין איז אין גאַנצען הינדערט פוס די לענג און פופציג פוס די ברייט.

די געביידע איז א סטאַר-הויז אין וועלכער מען האַלט טירען און פענסטער, וואָס ווערען בענוצט אין פערשידענע קינאָס. דאָרט קענט איהר געפינען פענסטער און טירען פון פערשידענע היסטאָרישע עפּאָכען און פון פערשידענע לענדער. אַנשטאָט מאַכען נייע טירען יעדעס מאָל, ווערען די אלטע געהאַלטען אין סטאַר-הויז, עס קאָסט ביליגער.

נייע גראמאפאן-פליטן אין יודיש

די וואַרשאָווער גראַמאָפאָן־פליטען געזעלשאַפט „סירענע עלעקטראַ" האָט יעצט אַרויסגעלאָזט אַ גאַנצע רייהע פליטען פון די נייעסטע יודישע שלאַגער־לידער געזונגען דורכ'ן בעקאַנטען אַרטיסט זישע קאַץ.

דער לייב איז געשטארבען

(אַ טעאַטער-מעשה'לע)

פון ז. זילבערצווייג

די געשיכטע, וועלכע ווערט דאָ דערצעהלט, האָט פּאַסירט אין יאָהר 1904 אין ענגלאַנד. אין יענעם יאָהר איז געשטאָרבען דער פיהרער פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, ד"ר טעאָדאָר הערצל. אין פיל לענדער, וואו יודען האָבען געוואוינט, האָט געהערשט א טרויער. אין מעהרערע שטעט האָבען די קהילות ערקלערט א פאָרמעלען טרויער אויף א חודש צייט.

אין יענער צייט האָט א יודישע וואַנדערטרופּע, אונטער דער אָנפיהרונג פון אהרן נאַגער, זיך ארומגעשלעפּט איבער ענגלאַנד און איז אָנגעקומען אין מאַנטשעסטער גראַד נאָך הערצל'ס טויט.

א מאָנאַט צייט נישט צו שפּילען! — דאָס איז נישט געווען אַזאַ אָנגענעהמער ביסען!

די טרופּע האָט באַלד אָפּגעהאַלטען א מיטינג און בעשלאָסען, אַז... עס איז ביטער.

מ'האָט געשיקט א דעלעגאַציע צו די יודישע פני פון דער שטאָט, אפשר וועט מען פאָרט ערלויבען צו שפּילען. אָבער דער ענטפער איז געווען, אַז דעם גאַנצען מאָנאַט וועט מען פאַר קיין פאַל נישט ערלויבען צו שפּילען טעאַטער.

שלעכט! און דאָ הויבט מען שוין אָן צו הונגערן. וואָס טוט מען?

דאָ פאַלט איין א פּלאַן דעם פיהרער פון דער טרופּע, אהרן נאַגער, און ער, צוזאַמען מיט נאָך איינעגע אַקטיאָרען, טוען זיך אָן זייערע ציצענדרעס און שבת לאָזען זיי זיך אַריין אין דער הויפּט שוהל. געזעהען די אַקטיאָרען אין שוהל, האָט מען זיי גאַנץ שעהן אויפגענומען און געגעבען א פּלאַץ אויבען-אָן אין מזרח. ווען עס איז געקומען צו קריאת-התורה, האָט נאַגער בעגעבען א קלאַפּ אין שטענדער, אלס צייכען, אַז ער וויל עפּעס רעדען.

עס איז געוואָרען שטיל און דער אַקטיאָר האָט אָוועקגעלייגט אַזאַ דרשה:

— יודען! מיר, יודישע אַקטיאָרען, זענען דאָ היינט געקומען אין שיהל און וועלען פריהער נישט לאָזען לייענען די תורה, ביז איהר וועט אונז נישט אויסהערען און טון וואָס מיר בעטען פון אייך. די גרעסטע מצוה ביי יודען איז רחמנות. די גאַנצע תורה איז געשטעלט אויף רחמות. הייסט, ווי אַזוי קאָנט איהר לייענען די תורה, אַז איהר האָט נישט קיין רחמנות? מילא, אַז איהר האָט נישט קיין רחמנות אויף אונז, מענשען, איז גאָט מיט אייך. אונזער גרויסער פיהרער ד"ר הערצל געשטאָרבען און עס איז א גרויסער טרויער ביי אלע יודען און מיר טרויערען מיט. מיר וועלען נישט שפּילען און נישט מאַכען קיין לעבען. דערויף זענען מיר מענשען, אָבער א חיה, אַנ'אָרעם שטום בעשעפעניש, אַ לייב — וואָס איז א לייב שולדיג? פאַרוואָס מוז דער לייב טרויערען און אויסגעהן פון הונגער?

— וואָס פאַר א לייב?! וואָס מיינט איהר מיט'ן לייב?

— אַהאַ, איהר האָט גאָרנישט געוואוסט! — האָט דער אַקטיאָר אויסגערופען מיט גרויס טריומף. — איהר ווייסט דאָך, אַז מיר שפּילען „בר כוכבא" און אין דער דאָזיגער פּיעסע שפּילט מיט א לייב. ער איז די וויכטיגסטע קראַפט אין דער פּיעסע. פיהרען מיר מיט זיך מיט אַנ'אייגענעם לייב. אַלזאָ, פריינדע. מילא, מיר הונגערען, איז פערפאַלען. מיר מוזען, מיר זענען מענשען און יודען, אָבער ער, דער אומגליקליכער לייב, ער איז דאָך אומשולדיג. ער דאַרף נישט הונגערן. דער לייב הונגערט שוין עטליכע טעג. ווי קאָנט איהר, אַלס מענשען און יודען, דערלאָזען, אַז א לייב זאָל הונגערן צוליב דעם וואָס ד"ר הערצל איז געשטאָרבען?

— מיר זענען אָהערגעקומען א דעלעגאַציע — האָט נאַגער ווייטער גערעדט, — אַז איהר זאָלט אויסוועהלען א קאָמיטעט, וואָס זאָל בעזאָרגען דעם לייב מיט עסען. און וויסען זיין זאָלט איהר, אַז מיר האָבען דעם לייב צוגעוואוינט צו עסען פרישע עסענס, און אַזוי ווי מיר זענען אַליין יודען און עסען נאָר וואָס איז כשר, גיבען מיר דעם לייב אויך צו עסען כשר פלייש, כדי מיר זאָלען נישט אַמאָל, צוליב מישען כשר מיט טרפה. געדענקט זשע, פריינדע, שאַפט א קאָמיטעט און ברענגט עסען פאַר'ן לייב.

ס'איז אויסגעוועהלט געוואָרען א קאָמיטעט. יעדען טאָג פלעגט דער קאָמיטעט ברענגען די אַקטיאָרען גאַנצע פעק מיט פרישע ברויטען, הערינג, פוטער, און דער עיקר — פלייש. דאָס האָט די אַקטיאָרען דערוויילע דערהאַלטען ביים לעבען.

אָט אַזוי איז אוועק דער טרויער חודש, און באַלד דערנאָך האָט זיך בעוויזען, אַז די „טרופּע פון די בעריהמטע קינסטלער" שפּילט די בעריהמטע פּיעסע „בר כוכבא" פון אברהם גאָלדפאַדען.

דאָס טעאַטער איז געווען אויספערקויפט. דאָס פּובליקום האָט זעהר וואַרעם אויפגענומען די אַקטיאָרען, אָבער מען האָט געפיהלט, אַז מען וואַרט אויף נאָך עפּעס.

דאָס האָט מען געוואַרט אויפ'ן לייב.

אַז מ'האָט געענדיגט שפּילען די פּיעסע און דער לאַנג געוואַרטער לייב האָט זיך נישט בעוויזען, איז געוואָרען א טומל אין טעאַטער.

— וואו איז דער לייב? דער לייב וואו איז?

— האָט מען געשריגען.

עטליכע מינוט האָט זיך אַזוי געטומעלט ביז דער דירעקטאָר פון דער טרופּע איז אַרויפגעקומען אויף דער ביהנע און זיך געווענדעט צים פּובליקום

— האָכגעשעצטע פריינדע! אונז האָט פּאַסירט א גרויס, א שרעקליך אומגליק, — דער לייב איז געשטאָרבען. יאָ, געשטאָרבען. און ווייסט איהר פון וואָס די אומגליקליכע חיה איז געשטאָרבען? דער דאָקטאָר האָט ערקלערט, אַז דער לייב איז געשטאָרבען פון עסען נישט פריש פלייש. איהר פערשטעהט, פריינדע, איינער פון אייך האָט אונז אָפּגענאַרט, ער האָט אונז געבראַכט אַלט פלייש פאַר'ן לייב, און דער לייב, א צאַרטער לייב, איז דערפון געשטאָרבען.

דאָס פּובליקום איז אַהיימגעגאַנגען אין א נעדריקטער שטימונג און אין כעס אויף דעם מאַן, וואָס האָט דעם לייב געגעבען נישט פריש פלייש און דורכדעם פערורזאַכט זיין טויט...

פערשידענע פארמען פון האנדעלס-ביכער אין פוילען

(סוף)

אויף דעם מז"ת-קאנט פון דער מלוכה, דאס הייסט אויף די קרעסען, פערפליכטען אנדערע פארשריפטען איבער האנדעלס ביכער. די דאזיגע פארשריפטען שטאמען פון דער רוסישער געזעץ-געבונג פון יאהר 1912 און געפונען זיך אין צווייטען באנד פון דער אלגעמיינער רוסישער געזעצגעבונג אין די ארטיקלען פון 669 ביז 691.

די דאזיגע ארטיקלען אונטערשיידען גענוי די ביכער פאר דעם הורט, דעטייל און קליין-האנדעל!

דער הורט-האנדעל האט צו פיהרען: א טאג-בוך, א קיסע-בוך, א הויפט-בוך, א קאפיע-בוך, פון דער גאנצער קארעספאנדענץ, א סחורה-בוך, קאנטא-קארענט-בוך, א זשורנאל און א פאקטורען-בוך.

די דעטייל-סוחרים מוזען פיהרען: א סחורות-בוך, קאסע-בוך, קאנטא-קארענט, א בוך אין וועלכע עס ווערען איינגעשריבען אלע וועקסלען, קאנטראקטען וכדומה.

דער קליין-סוחר און דער האנדווערקער, וואס פערקויפען זייערע ארטיקלען און אויסארבייטונגען האבען צו פיהרען: א קאסא-בוך, א סחורה-בוך און א קאנטא קירענט.

די וואס פערקויפען סחורות ביים סטראנאן און בכלל אלע האנדלען, זענען בכלל נישט מחויב צו פיהרען קיין ביכער. מען מוז בעמערקען, אז די דאזיגע ביכער מוז פיהרען יעדע קאטעגאריע און בכלל מוזען די טעגליכע פראוויזארישע נאטיצען נומערירט זיין און מען מוז זיי בעהאלטען. די ביכער קענען געפיהרט ווערען אין א יעדער שפראך מיט אויסנאהם פון יודיש אדער העברעאיש.

מען טאר נישט אויסקראצען און אויסמעקען, א יעדע זייט רעגולירט נומערירט און שפעטעסטענס יעדע 18 חדשים מוז צונויפגעשטעלט ווערען א בילאנס און די ענד-ס מען מוזען פון יאהר צו יאהר — אריבערגעטראגען ווערען אין נייע ביכער. זיי מוזען וועניגסטענס אפגעהיט ווערען גאנצע 10 יאהר.

אין געוועזענעם דייטשען קאנט דאס הייסט אין מערב פון פוילען פערפליכטעט דאס דייטשע האנדעלס-געזעץ פון 10-טען מאי 1897. לויט די דאזיגע פארשריפטען, וועלכע געפינען זיך אין פאראגראף 38 ביז 47 מוז א יעדער סוחר פיהרען ביכער, וואס זאלען געבען א קלאהר בילד פון זייערע מסחרים.

אנהויבענדיג זיין מסחר, איז ער מחויב איינצולעגען א גענויעם אינווענטאר און א בילאנס און דאס מוז ער אויך טון א יעדעס יאהר. א אינווענטאר קאן מען מאכען אלע צוויי יאהר. עס איז זייער וויכטיג, אז א יעדער סוחר זאל זיינע חובות, וואס מען איז איהם שולדיג צונויפצושטעלען לויט זייער אמת'ן ווערט. די ביכער מוזען זיין נומערירט געפיהרט אין א לעבעדיגער שפראך, מען טאר גארנישט אויסמעקען און אויסקראצען און מען מוז אויך זיי בעהאלטען גאנצע יאהר צוזאמען מיט דער גאנצער קארעספאנדענץ.

אקציען-געזעלשאפטען זענען מחויב צו פיהרען האנדעלס-ביכער לויט ארטיקעל 100 ביז 112 פון דעם פוילישען געזעץ פון 22-טען מערץ 1928. לויט די דאזיגע פארשריפטען מוז דער געזעץ בעשטימען אויב דאס אומזאק-יאהר ווערט גלייך פארגלייכט מיט דעם קאלענדאר-יאהר אדער נישט. די פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט איז מחויב א יעדעס יאהר פארצולעגען דעם בילאנס פאר די בעהערדען. אזוי אויך האט א רעכט א יעדער אקציאנער, פירצעהן טאג פאר דער גענעראל-פערזאמלונג, צו פערלאנגען א אבשריפט פון דעם בילאנס. אין דעם דאזיגען געזעץ געפינען זיך נאך אנדערע פארשריפטען, וואס רעגולירען דעם ענין גאנץ גענוי, נור מיר וועלען זיי דא נישט איבער-חזר'ן.

ווי מיר זעהען שרייבט אייגענטליך אונזער האנדעלס-געזעץ-בוך — און בכלל נישט קיין אנדערס-גענוי, פאר וואס פאר א ביכער א יעדער סוחר האט צו פיהרען. נאר דאס רוסישע געזעץ-בוך שרייבט דאס פאר גאנץ גענוי, פאר א יעדער קאטעגאריע פון סוחרים בעזונדער, נעמליך פאראלעל מיט דער קאטעגאריע פון פאטענט, וואס ער האט געמוזט אויסקויפען.

איצט מוז מען זיך נישט וואונדערען, וואס דאס געזעץ פון אבראטאווי-שטייער, וועלכעס איז אייגענטליך רוסיש, פערלאנגט אזעלכע ביכער, וואס דאס רוסישע געזעץ האט פערלאנגט. דאגעגען אונזערע סוחרים מוזען געדענקען, אז אויב זיי ווילען, אז זייערע ביכער זאלען אנערקענט ווערען, מוזען זיי פיהרען גענוי לויט דעם רוסישען סיסטעם.

וואס עס איז שייך די רעוויזיעס פון די האנדעלס-ביכער מצד שטייער-בוכהאלטער איז די זאך געארדענט. דורך דער פעראָרדנונג פון דעם פינאנץ מיניסטער פון דעם 18-טען דעצעמבער 1927, דורך דעם צירקולאר פון דעם פינאנץ-מיניסטער פון דעם 16-טען מאי 1929 ל. ד. 6786 און פון דעם 10-טען יאנואר 1913 ל. ד. 483/1.

קודם כל ווערט בעשטימט, אז די ביכהאלטערס קאנען דורכפיהרען א רעוויזיע אויף דעם זמן פון א שריפטליכען בעפעהל פון דער שטייער-אמט אונטער דער אויפזיכט פון שטייער-בעאמטע, פון א יעדער רעוויזיע ווערט צונויפגעשטעלט א פראטאקאל, אין וועלכען אלע פרטים ווערען אנגעגעבען און צום סוף [illegible] זיך די מיינונג פון דעם בוכהאלטער בנוגע דער ריכטיגקייט פון די ביכער. צי די ביכער זענען ריכטיג צי נישט פסק'נ'ט נישט דער בוכהאלטער, נאר די שאצונגס-קאמיסיע.

די ביכער דארפען קאנטראלירט ווערען אין געשעפט און נאר זעלטען אין שטייער-אמט. אין שטייער-אמט טאר מען זיי נישט לאנג האלטען און מען דארף נישט בעווארפען דעם שטייער-צאהלער מיט אומניצליכע פראגען און פערלאנגען פון איהם אזעלכע דאקומענטען, וואס ער איז נישט מחויב צו בעהאלטען.

בכלל גיט דער מיניסטער צו פערשטעהן זיינע ביכהאלטערס, אז זיי מוזען געדענקען, דאס האנדעלס-ביכער ווערען נישט געפיהרט צוליב שטייערען, נאר צוליב דעם געשעפט גופא און דערפאר דארף מען נישט שטערען און סקירען.

דר. ח. באלסען.

פראפעסאר שטארבט מיט דעם סוד פון אנ'ערפינדונג וואס איז ווערט א מיליאן דאלאר

אין איטאליען איז געשטארבען א געלעהרטער וואס האט מיט זיך מיטגענומען אין קבר דעם סוד פון אנ'ערפינדונג, וואס ווערט געשאצט אין א מיליאן דאלאר.

דער פערשטארבענער איז געוועזען פראפעסאר פראנציסקא ראקי און זיין ארבייט איז צו מאכען ביי אלטע קונסט-ווערק מאלערייען, פארמעטען און שריפטען, וואס זענען פערוועלקט און פאקטיש נוצלאז געווארען דורך די פיל יאהרען, וואס זענען געלעגען פערנאכלעסיגטע.

געוויסע שריפטען, וואס פראפעסאר ראקי האט ביי געמאכט, זענען שוין געוועזען אונלעזבאר. זיי האבען קיין שום ווערט נישט געהאט סיידען אלס אלטע פארמעט, נישט נאר האט מען די ווערטער נישט געקענט לעזען, נאר אפילו די טינט האט זיך שוין אויף זיי קוים געוויזען. דער פראפעסאר האט זיי אבער גענומען אין די הענט און דורך א געהיימען פראצעס, וואס ער האט ערפונדען, האט ער ארויסגעבראכט דעם שריפט אזוי קלאר און דייטליך ווי עס וואלט ערשט פריש ארויסגעקומען פון אונטער דער פעדער.

עהנליכעס האט ער אויך געטון מיט אלטע מאלערייען, די פארב איז אויף זיי שוין געוועזען פערשווארצט אזוי אז מען האט נישט געקענט דערקענען, אז דאס זענען מאלערייען, דורך זיין געהיימען פראצעס, זענען זיי אבער ווידער ניי און דייטליך געווארען.

פראפעסאר ראקי האט זיך גענומען צו זיין ארבייט ווען ער איז געוועזען נישט מעהר ווי 13 יאהר אלט, ער האט דאן געארבייט פאר דעם איטאליענישען שרייבער, ארגני, וועלכער האט בעמערקט, אז דער יונגעל האט א ספעציעלע פעהיגקייט צו פיקסען אלטע, צוריסענע מאנוסקריפטען, מעט דער צייט האט ער געקראגען אלטע בראנזענע און מארמארנע סטאטועס צו פיקסען, ווי אויך אנדערע קונסט-ווערק, וואס זענען אפגעבלאקירט און כמעט נוצלאז געווארען.

פראפעסאר ראקי האט ערפונדען א ספעציעלען כעמישען פראצעס פאר זיין ארבייט, ער האט געקראגען א סטודיא אויף דעם פאלאטין בארג, וואו עס געפינען זיך די רואינען פון דער אלטער רוים, דארטען האט ער געארבייט און האט „גראטעווועט" זעקס טויזענד קונסטווערק, וואס וואלטען אהן זיין הילף אינגאנצען צופאלען געווארען.

די כעמישע שטאפען מיט וועלכע ער האט געארבייט, זענען געוועזען זעהר גיפטיגע, אין זיין סטודיא האט זיך געפונען א צימער, וואס ער האט גערופען דער „טויטער-קאמער" אין יענעם צימער פלעגט ער אריינשטעלען די קונסט-ווערק וואס ער האט געהאלטען אין פיקסען, און פלעגט אנפילען דעם קאמער מיט גיפטיגען גאז, דורך א צופאל איז ער איינמאל אריינגעגאנגען אין דעם „טויטען-קאמער" איידער דער גאז האט זיך אויסגעשעפט, איידער עס איז איהם געלונגען ארויסצולויפען פון דעם צימער, האט ער אריינגעאטעמט א קליינע פארציע גאז נאר מען האט איהם קוים אפגעראטעוועט, ער איז קיינמאל נישט געווארען פאלקאם געזונד פון דעם דאזיגען גיפט.

מיט צוועלף מאנאטען צוריק האט מען איהם געפונען א טויטען אין דעמזעלבען צימער און מען גלויבט, אז ער האט ווידער אריינגעאטעמט דעם געפעהרליכען גיפט ביי דער ארבייט.

פראפעסאר ראקי האט געזאגט אז ער וועט איבערגעבען דעם סוד פון זיין פראצעס בלויז צו איין פערזאן, א סטודענט, וואס האט איהם ארויסגעהאלפען אין דער ארבייט, אבער אויך ער וועט עס קענען וויסען ערשט נאך זיין טויט. האט ער געזאגט, ער וועט זיין ערפינדונג אויפשרייבען אויף פאפיר אבער אין א פערשטעלטער שפראך מיט א שיפער, וואס נאר ער און דער סטודענט וועלען קענען לעזען, די דאזיגע שריפט וועט ער איבערלאזען אין א פלאך, וואס ער וועט אנצייכענען אין זיין צוואה.

ווי עס שיינט איז פראפעסאר ראקי געשטארבען איידער ער האט געמאכט א צוואה, אלענפאלס קען מען נישט געפינען די צוואה און נישט דעם געהיימען שריפט.

אז די ערפינדונג איז זעהר א ווערטפולע קען מען אורטיילען פון דעם, וואס געוויסע עקספערטען איבער אלטערטימער אין פאריז האבען אנגעבאטען דעם פראפעסאר א ריזיגע סומע געלד ער זאל זיי דערצעהלען דעם סוד, ווי מען הערט זענען זיי געווען גרייט, צוזאמענצוקלייבען א פאנד פון א מיליאן דאלאר צו בעצאהלען פאר דער ערפינדונג.

דער מיניסטער איבער קונסט-ווערק אין מוסאליני'ס קאבינעט האט פעראנשטאלט אנ'אונטערזוכונג. מען פארשט איצט יעדען ברעקעל פאפיר, וואס פראפעסאר ראקי האט איבערגעלאזען, מיט דער האפנונג, אז מען וועט אפשר אין די בערג פאפירען געפונען א בעשרייבונג פון די כעמישע שטאפען וואס דער פראפעסאר האט פערברויכט אין זיין ארבייט.

קוראטאריום פון די יידיש-וועלטלעכע שולען און קינדער-היימען
א.נ. פון וו"ל. מעדעם אין לאדוש.
זאל פילהארמאניע מאנטיק, ד. 26 ד.ח. 3 נאכמ. א ספעציעלער
קאנצערט פאר קינדער
אויסגעפירט דורך דער געוו. שוישפילערין פון „הבימה"
חיה'לע גראבער
אין פראגראם: קינדער-לידער, פאלקס-בילדער א"א
ביים קלאוויר — פראפ. ט. רידער.
בילעטן פון 30 גר. ביז 1 גילדן.
בילעטן פון 30 גר. ביז 1 גילדן.

דער וועג פון ווייסע שקלאפען

(דערצעהלונג)

פון פרץ הירשביין.

3.

אינאיינעם מיט די ליימיגע וואסערען האט געבראכט דער מעכטיגער לא-פלאטא א שארפען ווינט ענטקעגען דעם אטלאנטיק. ליגקס, אין מויל פון לא-פלאטא, ליגט די הויפט-שטאט פון אורראגוואי, מאנטעווידעא. עטליכע שעה דויערט מיט'ן לא-פלאטא טייך קיין בוענאס-איירעס פון דער אורראגוואיער הויפט-שטאט. אינאיינעם מיט'ן שארפען ווינט קומען גאנץ אפט פון בוענאס-איירעס קיין מאנטעווידעא קרובים, גוטע פריינד צו בעגעגענען דעם וואנדערער. קיין מאנטעווידעא קומט מען ארויס, און אין עטליכע שעה ביז בוענאס-איירעס רעדט מען זיך אויס דאס הארץ; לאדט מען אויס די אנגעזאמעלטע געפיהלען.

קיין מאנטעווידעא איז מען ארויסגעקומען בעגעגענען סימע'ן. נישט איהר מאן, סיניאר בראמבערג, איז געקומען — נאר א שוועסטער זיינע. א שווער בעגוידערטע, א שווער בעצירטע מיט פערל און בריליאנטענע רינגען; אנ'איבערגעזעטיגטע בלאנדע פרוי אין די דרייסיגער — זי איז סימען געקומען ענטקעגען. זי האט געבראכט א גרוס פון איהר ברודער, סימע'ס מאן; געבראכט מיט זיך א פערדעכטיגען שמייכעל; און עפעס האט זי זיך צופיל פערדעכטיגט ארומגעקוקט די גאנצע צייט, וואס די שיף איז געשטאנען אין מאנטעווידעער האפען.

— קום אריין צו מיר אין קאבינע — האט די שוועגערין זיסליך געשמייכלט — איך פאהר אליין פאר זיך אין א קאבינע. וועט מען זיך אביסעל אויסרעדען דאס הארץ. דער ברודער האט געדארפט אוועקפאהרען אויף עטליכע טעג. ער וועט קומען מסתמא אין א וואך ארום. דעריבער וועסטו צו מיר פערפאהרען.

אז סימע איז אריין צו איהר שוועגערין אין קאבינע, האט איהר א שלאג געטון צום הארצען דער זיסער פערפומען ריח, וואס אויבען, אויפ'ן דעק פון דער שיף, האט זי עס אזוי שטארק נישט געשפירט. זי האט בעטראכט די פרוי, וואס איז איהר געקומען בעגעגענען און געוואלט געפינען עהנליכקייט צו דעם מאן, וואס האט מיט איהר חתונה געהאט, אבער די עהנליכקייט, וואס זי האט יא געפינען, איז בעשטאנען אין דעם אומאנגענעהמען שמייכעל, וואס איז שנעל אריבערגעגאנגען אין א געוויסער רשעות. די רשעות האט זיך אויסגעדריקט אין א שטעכעדיגען בליק. אין דעם, וואס איהר מאן איז א בלאנדער און וואס די פרוי לעבען איהר איז א בלאנדע — אין דעם האט זי קיין עהנליכקייט נישט ארויסגעזעהן.

די שוועגערין האט לאנג געקוקט אויף איהר און זיך צולאכט.

— קוק נישט אזוי צושראקען, נישט פון דיר לאך איך — האט זיך די שוועגערין פערענטפערט — איך האב זיך דערמאנט, וואס דער ברודער האט מיר געהייסען דיר איבערגעבען. איך וועל עס דיר זאגען, אז מען וועט אנקומען אהיים.

דער געלעכטער איז סימען נישט געפעלען געווען. איהר אליין האט זיך פערוואלט וויינען, באר די טרעהרען האבען זיך צוגאסען איבער איהר גאנצען לייב. די שוועגערין, פערקעהרט, איז אלץ פרעהליכער געווארען. נישט געמאכט זיך וועהענדיג, וואס ביים גאסט איז דאס הארץ פערקלעמט.

—יא, סימע רופט מען דאך דיר. ער האט מיר אנגעזאגט, אז ביים נאמען זאל איך דיך אנרופען... קום נעהנטער: האלט זיך נישט אזוי פון דערווייטענס. אין די קליינע שטעטלעך ביי אייך איז מען נאך אלץ שעמעוודיג, גוט אזוי; גאר שעהן, אז מען איז שעמעוודיג. איך בין אויך אמאל געווען שעמעוודיג. אבער וואס שעהמסטו זיך פאר מיר?

זי האט סימע'ן צוגעצויגען צו זיך. האט סימ'ן געקושט און איינצייטיג אנגעריהרט און געפארשט אלע איהרע גלידער. האט מיט די הענט זיך לענגער פערהאלטען אויף סימע'ס בויך.

—מיין ברודער האט מיר עפעס דערצעהלט... שעהם זיך נישט, ווי איך זעה, איז דאס נישט אמת. אדער דו ביזט גאר פון דעם פטור געווארען. וויפיל איז שוין, אז דער ברודער האט מיט דיר חתונה געהאט? דריי חדשים, האט ער מיר געזאגט.

האט זיך סימע פלוצים דערשראקען און אויפגעשטעלט. דער אנריהר פון דער שוועגערי'ס האנט האט ארויסגערופען א שוידער אין איהר לייב. א רגע האט איהר א בלענד געטון פאר די אויגען דאס בילד. בשעת זי איז מיט'ן פרעמדען מענשען געגאנגען צו דער חופה. זי האט געהערט די קלעזמער שפילען. און מיט אמאל איז דאס בילד ווי אפגעשניטען געווארען. וואלט עס נישט געווען אויף דער שיף, ביי א פרעמדער פרוי אין א קאבינע, נבהל זי געמאכט א געוואלד, מענשען זאלען זיך צונויפלויפען.

זי האט איהר פחד נישט בעהאלטען:

— וואס ווילט איהר פון מיר? — האט זי זיך געבעטען.

האט די שוועגערין פלוצלינג געמאכט א פרומען פנים; מיט א ציטערדיגער שטימע אנגעהויבען:

— אודאי שטעל איך מיר פאר, ווי מען שפירט זיך. אז מ'פאהרט אוועק פון א מאמע צו אנ'אומבעקאנטען מאן, עק וועלט. איך ווייס, איך ווייס, כאטש אונטער דער חופה מיט איהם געשטאנען, אבער פארט א ווילד-פרעמדער. נארישע מיידעלע מייגע. ביזט דאך נאך גאר א קליין קינד, אויב דו האסט מורא. וועסט אריינפאלען אין גוטע הענד. נישט וואס מורא צו האבען. א שוועסטער פון מאן — זאל ביי דיר זיין פערדעכענט ווי א לייבליכע שוועסטער. איך בין א מאמע פון קינדער. איך ווייס, וואס עס מיינט קינדער געבערען, ווען מען איז נאך אליין א קינד, איך האב אויך מיין ערשט קינד געבוירען, ווען איך בין נאך אלט געווען אינגאנצען זעכצעהן יאהר....

סימע האט געהערט די דאזיגע רייד, וואס זענען אזוי נאטירליך ארויסגערעדט געווארען, און פונדעסטוועגען האט זי געפרעגט:

— פארוואס איז ער נישט ארויסגעקומען? האט ער נישט געקענט אפלייגען זיין רייזע אויף א פאר וואכען שפעטער?

האט די שוועגערין ווידער אנגעוואוירען דעם קאנטראל און א לאך געטון פאר זיך אליין.

(סוף מארגן)

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

פון דינסטאג, דעם 20-טען ביז מאנטאג, דעם 26-טען יאנואר איינשליסליך מעכטיגער קלאנג-פילם אין נאטור-פארבן

„דער פערדעטער"

מיט RYSZARD DIX אין דער הויפט-ראלע.
אויסער'ן פראגראם: א קלאנג-צוגאבע.
נעכסטער פראגראם: נעכסטער פראגראם:

„דער געפעהרליכער ראמאנס"

אין די הויפט-ראלען:
Bogusław Samborski i Betty Amann.

אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום טוב 3.30 נ"מ

MIESZANKI ZIÓŁ LECZNICZYCH

według przepisu prof. Jana Muszyńskiego
polecają w swej aptece Dr. fil. Mag. farm.

A. RYCHTER i B. ŁOBODA

Łódź, ul. 11 Listopada 86, tel. 191-36.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווי בער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער הינקעל-בראך מערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאן און עס פאלט ארויין אין דעם בוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס וועדט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גוטע היל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאָרען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דעמשטן פראפעסאר-דאקטאר בראכי רפואות בעוואוגען ווכער דעם שמערצען און געפעהרליכען

ברוך. אויך פאר הויקערס לייסטונגען מיט היל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס ספעציעלע אפנלאגען אין די שיך. קינסטליכע גוטע פיס און הענד, גוטע וואקען פאר די גרעסטע קראנקע ארדען.
עמפפאנגט פון 9 ביז 1 מיטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter

בעמערקונג: דאס חירורגישע ערשטען פון די קראנקע און אנגבערונג גוטעגם דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בארשאנמש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר ב"ר. קיפלאנ חסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן סערוויכערונג פון דער קראנקען-קאסע

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין טיפגעפיהלטע דאנקבארקייט דעם ה' ארטאפעד י. ראפאפארט, ארטאפעד, וואס געפינט זיך אין לאדז וואלטשאנסקא 10, פאר ארטאפעדישע היל... וועלכע האט מיך געהיילט פון מיין שווערע רופטור-קראנקהייט. דער ערפאלגרייכער באנדאזש פון זיין ווערקשטאט האט מיך געהיילט... אזוי אז איך האב שוין פערגעסן אין מיין לעבען און זאג פאר די טייערע איבערגעגעבענקייט דאנק איך איהם הערציג.

Boruch Mallerman.

בעקאנטמאכונג.

נאר אין מיין פראצאווניע בארג איך אויס פערשידענע עלעגאנטע

באלאווע אויך ווי הופה-קליידער

אין וועלאנען מיט 50% ביליגער!
קומט און איבערצייגט אייך!

בינטשע מינץ, זגערזשער 28

רעכטע אפיצינע, 1-טער שטאק.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושענן כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאלסט נאר קומען אין בירא

פון ד. מאנעלא

וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פיעטריקאווער 17, לינקע אפיצינע פארטער, טעל. 124-95

וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאטיעס, קלויזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, וועגען דירות אין אוזשאנד ראזיעמטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך פון 24 שעה

מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

[illegible] 17

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- טעגיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר גור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. -

וויזיט 3 זל.

וויכטיג פאר לאדז און דער פראווינץ!

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז מיר האבען ערעפענט א לאגער אין לאדז,

פיעטריקאווער 40, לינקע אפיצינע, פארטער א. פ.

Skład Komisowy

PRZEDSIĘB. HANDL. # „REZYNA"

וואס איז פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל פון זעמטל. קאלאשן און באטען פון דער פירמע

„REZINOTRUST"

מיט אכטונג
Przedsięb. Handl. „REZYNA"
Łódź, Piotrkowska 40, tel. 145-32. 9726

44 וויכטיג פאר מחותנים! 44

קויפט נישט קיין מעבעל בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט

Ch. ŁAZNIK

44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל. 162-56
נאר ביי מיר קענט איהר קריגען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג

44 בעמ.: כ'קויף און ך נעבוצטע מעבעל, דיוואנעם, פעלצען א. א. וו. קומט און איבערצייגט אייך; 44

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז צוליב דער בעקוועמליכקייט פון דער געעהרטער קליענטעלע און בירגער, האבען מיר ערעפענט אויף

Plac Dąbrowskiego 2

טעל. 156-70 פראנט, פארטער, אין דער נאהענט פון סאנד אקרענגאווי און גראדסקי

א ביורא „Maszynopis" א.ג.

וואו עס ווערען ערלעדיגט זעמטליכע געריכטליכע אנגעלעגענהייטען ווי אויך סקארבאווע און קאמונאלע

אכטונג! פאזענער און פאמערנער הויזירער!
ספעציעלע אפטיילונג פאר אייערע פראטעסטירטע וועקסלען. מיט אכטונג
יאקוב זאמעס און מ. זיגער.

Dr. med.
W. Eychner

גינעקאלאגי-אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134-72
נעמט אן פון 2-3 נאכמ. און פון $7^{1}/_{2}$-9 אווענד.

א קוואליפיצירטע

מאדיסטקע

קען זיך מעלדען זאפארט
נארוטאוויטשא 26
בערמאן, אין היטען-געשעפט.
774

א דרוקער-ארבייטער

צו א פעדאל, ווערט געזוכט פון זאפארט.
אפערטען אונטער "B.30" אין אדמיניסטר.
786

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI

האט זיך איבערגעצויגען אויף

צעגעלניאנא 36, טעל. 216-90

ספעציעל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 9 — 2 נארמ. און פון 5 — 9 אווענד
פאר דאמען בעזונדערע ווארטע-צימער.

Dr. N. HALTRECHT

ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנק.
נעמט א פון 8 ביז 9 פריה פון 12—3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אוונער.
זונטאג פון 9 ביז 1 מיטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן.

Dr. ADAM
GROSGLIK

Al. Kościuszki 27
tel. 151-78
צוריקגעקעהרט
הויט און ווענערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהיילאינגט.
נעמט אן פון 4—7 אוונט

Dr. med.
J. Lubicz

כירורג-ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17
צוריקגעקעהרט.

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע פראטעזן, ווי: קלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע עמעטען א. ז. וו. נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמ.

Dr. med.
I. Wajnberg

Cegielniana 47, tel. 126-02
צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראנקהייטען
ספעציעל פאר לונגען און הארץ-קראנקהייטען
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעהמט אן אין דערהיים פון 3-5.

NOWA
WYPOŻYCZALNIA KSIĄŻEK

24 PIOTRKOWSKA 24
poleca ostatnie nowości.
Prenumerata miesięczna **2 zł.**

רעטשניצע

צאהן-ערצטליכער גאבינעט און רענטגען-אינסטיטוט

(דיאגנאסטיק, אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראפיע)

זגערזשער 17 טעל. 116-33

וועגעראלאגישער גאבינעט

טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען ביטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער רייע 8 שפאלטען
אין טעקסט—60 . . . . 4 . .
נאכ'ן טעקסט—12 . . . . 8 . . פאר א מילימעטער-שורה:
18—
... דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.